

Study Circle Career Development Institute

तालुका क्रीडा अधिकारी चाळणी परीक्षा नमुना प्रश्नपुस्तिका

महाराष्ट्र शासन

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

विशुल गोळ्ळ फिल्ल, प्लॉट नंबर ३४, सरोवर विहार समोर, सेक्टर ११, सीबीडी बेलापुर, नवी मुंबई-४००६१४

०२२-६९३८५९००

Email ID : contact-secretary@mpsc.gov.in

Website : https://mpsc.gov.in , https://mpsonline.gov.in

@mpsc_office

@official_mpsc

क्रमांक: डीआरए-०५२१/प्र.क्र.०३/२०२३/जाहिरात

जाहिरात क्रमांक : ०३०/२०२३

महाराष्ट्र शासनाच्या शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालयाच्या आस्थापनेवारील तालुका क्रीडा अधिकारी, सामान्य राज्य सेवा, गट-ब संवर्गातील पद भरती करीता विहित ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज मागविण्यात येत आहेत.

२. उपलब्ध पदसंख्या:- १६

३. भरावयाच्या पदांचा सामाजिक/समांतर आरक्षणाबाबतचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:-

प्रवर्ग	अ.जा.	अ.ज	वि.जा. (अ)	भ.ज. (ब)	भ.ज. (क)	भ.ज. (ड)	वि.मा.प्र.	आ.दु.घ.	इ.मा.व.	एकूण आरक्षण	अराखीव (खुला)	एकूण पदे
एकूण पदे	०३	०१	--	०१	०१	०१	०१	०१	०६	१५	०१	१६
सर्वसाधारण	०२	०१	--	०१	०१	०१	०१	०१	०४	१२	०१	१३
महिला	०१	--	--	--	--	--	--	--	०२	०३	--	०३
खेळाडू	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
अनाथ							--					
दिव्यांग							--					

१. शैक्षणिक अर्हता आणि अनुभव:-

- १.१ शैक्षणिक अर्हता:- (i) Possess a Degree in Arts, Science, Commerce or law with a Bachelor of Physical Education (One year B.P.Ed.) of recognized Institution; **OR**
(ii) A Degree in Physical Education (B.P.Ed.) with the subject Physical Education as one of the method subject; **OR**
(iii) A Diploma in Sports (Coaching) conducted by the Netaji SubhashChandra National Institute of Sports, Patiala, or its divisional Centres at Calcutta, Bangalore, Gandhinagar, etc. or its equivalent Institutions;
(iv) Have an adequate knowledge of Marathi; **AND**

१.२ अनुभव:- Possess experience of minimum five years as sports teacher in school or college or as a physical Instructor gained after acquiring the qualification mentioned in sub-clause ८.१ above.

१.३ शैक्षणिक अर्हता व अनुभवाचा कालावधी गणना करण्याचा दिनांक:-

१.३.१ प्रस्तुत जाहिरातीस अनुसरुन अर्ज सादर करण्यासाठी विहित केलेल्या अंतिम दिनांकास संबंधित शैक्षणिक अर्हता धारण करणे आवश्यक आहे.

१.३.२ अनुभवाच्या कालावधीची गणना प्रस्तुत जाहिरातीस अनुसरुन अर्ज सादर करण्याकरीता विहित केलेल्या अंतिम दिनांकास करण्यात येईल.

१.४ अनुभवाच्या दाव्यांबाबत:-

आयोगाच्या ऑनलाईन अर्ज प्रणालीद्वारे विविध स्वरुपाचे दावे करताना अथवा दावे अद्ययावत करताना प्रस्तुत जाहिरातीस अनुसरुन अनुभवाच्या दाव्यांनुसार पात्र होण्यासाठी उमेदवाराने Nature of Job - Sports Teacher OR Physical Instructor असे नमूद करणे अनिवार्य आहे. त्याशिवाय, ऑनलाईन अर्ज प्रणालीद्वारे अर्ज स्वीकृत होऊ शकणार नाही.

महाराष्ट्र शासन

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

मुख्य कार्यालय : ५, ७, ८ वा मजला, कुपरेज टेलिफोन निगम इमारत, महर्षि कर्वे मार्ग, कुपरेज, मुंबई - ४०००२१ ☎ २२७९५१००

फोटो कार्यालय : बँक ऑफ इंडिया इमारत, ३ रा मजला, फोर्ट, मुंबई-४००००१ ☎ २२१०२२२२

Email ID : contact-secretary@mpsc.gov.in

Website : https://mpsc.gov.in , https://mpsonline.gov.in

क्रमांक: डीआरए-०५२२/प्र.क्र.८८/२०२२/जाहिरात

जाहिरात क्रमांक : ०७४/२०२२

महाराष्ट्र शासनाच्या शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालयाच्या आस्थापनेवारील तालुका क्रीडा अधिकारी, सामान्य राज्य सेवा, गट-ब संवर्गातील पद भरती करिता विहित ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज मागविण्यात येत आहेत.

२. उपलब्ध पदसंख्या:- १५

३. भरावयाच्या पदांचा सामाजिक/समांतर आरक्षणाबाबतचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:-

प्रवर्ग	अ.जा.	अ.ज.	वि.जा. (अ)	भ. ज. (ब)	भ. ज. (क)	भ. ज. (ड)	वि.मा.प्र.	आ.दु.घ.	इ.मा.व.	एकूण आरक्षित	अराखीव (खुला)	एकूण पदे
एकूण पदे	०२	०१	०१	--	--	--	--	०२	०३	०९	०६	१५
सर्वसाधारण	०१	०१	०१	--	--	--	--	०१	०२	०६	०३	०९
महिला	०१	--	--	--	--	--	--	०१	०१	०३	०२	०५
खेळाडू	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	०१
अनाथ							--					
दिव्यांग							--					

१. शैक्षणिक अर्हता आणि अनुभव:-

१.१ शैक्षणिक अर्हता:- (i) Possess a Degree in Arts, Science, Commerce or law with a Bachelor of Physical Education (One year B.P.Ed.) of recognized Institution; **OR**

(ii) A Degree in Physical Education (B.P.Ed.) with the subject Physical Education as one of the method subject; **OR**

(iii) A Diploma in Sports (Coaching) conducted by the Netaji SubhashChandra National Institute of Sports, Patiala, or its divisional Centres at Calcutta, Bangalore, Gandhinagar, etc. or its equivalent Institutions;

(iv) Have an adequate knowledge of Marathi; **AND**

१.२ अनुभव:- Possess experience of minimum five years as sports teacher in school or college or as a physical Instructor gained after acquiring the qualification mentioned in sub-clause ८.१ above.

१.३ शैक्षणिक अर्हता व अनुभवाचा कालावधी गणना करण्याचा दिनांक:-

१.३.१ प्रस्तुत जाहिरातीस अनुसरून अर्ज सादर करण्यासाठी विहित केलेल्या अंतिम दिनांकास संबंधित शैक्षणिक अर्हता धारण करणे आवश्यक आहे.

१.३.२ अनुभवाच्या कालावधीची गणना प्रस्तुत जाहिरातीस अनुसरून अर्ज सादर करण्याकरीता विहित केलेल्या अंतिम दिनांकास करण्यात येईल.

१.४ अनुभवाच्या दाव्यांबाबत:-

आयोगाच्या ऑनलाईन अर्ज प्रणालीद्वारे विविध स्वरूपाचे दावे करताना अथवा दावे अद्ययावत करताना प्रस्तुत जाहिरातीस अनुसरून अनुभवाच्या दाव्यांनुसार पात्र होण्यासाठी उमेदवाराने Nature of Job - Sports Teacher OR Physical Instructor असे नमूद करणे अनिवार्य आहे. त्याशिवाय, ऑनलाईन अर्ज प्रणालीद्वारे अर्ज स्वीकृत होऊ शकणार नाही.

तालुका क्रीडा अधिकारी, सामान्य राज्य सेवा, गट-ब
Taluka Sports Officer, General State Service, Group B

परीक्षेचे टप्पे: १) लेखी परीक्षा - २०० गुण

२) मुलाखत - ५० गुण

-:परीक्षा योजना:-

विषय	सांकेतांक	प्रश्नसंख्या	गुण	कालावधी	दर्जा	माध्यम	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
इतिहास, सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान, भूगोल, बुद्धिमापन चाचणी	१८४	१००	२००	एक तास	बारावी	मराठी व इंग्रजी	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
चालू घडामोडी, राज्यशास्त्र, अर्थव्यवस्था, क्रीडा					पदवी		

अ) नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

ब) अंतिम गुणवत्ता यादी ही वस्तुनिष्ठ परीक्षेतील व मुलाखतीतील एकत्रित गुणांवर आधारीत राहिल.

-: अभ्यासक्रम :-

घटक	
१	राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या चालू घडामोडी.
२	भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह.
३	भारत आणि महाराष्ट्र- राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायती राज, माहिती अधिकार कायदा.
४	भारतीय अर्थव्यवस्था व खालील बाबींशी निगडित मुद्दे - १. नियोजन २. संसाधनांचे एकत्रिकरण ३. वृद्धी व विकास ४. रोजगार ५. सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न
५	सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान.
६	महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह.
७	क्रीडा - आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम, नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे, केंद्र व राज्य शासनाच्या क्रीडा विषयक योजना, केंद्र व राज्य शासनाचे क्रीडा विषयक पुरस्कार, क्रीडा विषयक नियम, क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उद्भवणारी परिस्थिती .
८	बुद्धिमत्ता चाचणी - अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश व अपुर्णांक तसेच बुद्ध्यांक मापन.

दिनांक - ३१/०५/२०२३

अवर सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय

तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षा पदे : १६ + १५ = ३१

- * सदर लेखी परीक्षा २०० गुणांची असते.
- * प्रश्नसंख्या - १०० व गुणसंख्या - २००

१) चाळणी परीक्षा प्रश्नपत्रिका (१०० प्रश्न, २०० गुण)

- १) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या चालू घडामोडी
- २) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह
- ३) **भारत व महाराष्ट्र** - राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायत राज, माहिती अधिकार कायदा
- ४) **भारतीय अर्थव्यवस्था व खालील बाबीशी निगडित मुद्दे -**
  - १) नियोजन
  - २) संसाधनांचे एकत्रीकरण
  - ३) वृद्धी व विकास
  - ४) रोजगार
  - ५) सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न
- ५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान
- ६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह
- ७) **क्रीडा** - आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम, नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे, केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना, केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार, क्रीडाविषयक नियम, क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उद्भवणारी परिस्थिती
- ८) **बुद्धिमत्ता चाचणी -**
अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश अपूर्णांक व बुद्ध्यांक मापन

तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षा : १०० महत्वाचे मुद्दे

अभ्यासक्रमात नमूद घटक व त्यावर विचारल्या जाणाऱ्या प्रश्नांची संख्या * -

- १) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी - १०
  - २) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह - १०
  - ३) भारत व महाराष्ट्र - राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायत राज, माहिती अधिकार कायदा - १०
  - ४) भारतीय अर्थव्यवस्था व विविध बाबीशी निगडित मुद्दे (नियोजन, संसाधनांचे एकत्रीकरण, वृद्धी व विकास, रोजगार, सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न) - १०
  - ५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान - १०
  - ६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह - १०
  - ७) क्रीडा - आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम, नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे, केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना, केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार, क्रीडाविषयक नियम, क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उद्भवणारी परिस्थिती - ३०
  - ८) बुद्धिमत्ता चाचणी - अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश अपूर्णांक व बुद्ध्यांक मापन - १०
- * सदर संख्या ही महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या मागील व सद्य समकक्ष परीक्षा यावर आधारित व अंदाजित असून परीक्षेत त्यात बदल अपेक्षित आहे.

(१) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी

- १) जागतिक राजकीय घटना - संघटना, आंतरराष्ट्रीय संबंध, मानवी हक्क विषयक घटना, संरक्षणविषयक घटना, जागतिक स्तरावरील आर्थिक घडामोडी
- २) राष्ट्रीय राजकीय घटना - निवडणुका, प्रशासन, न्यायालयीन निकाल, आयोग, कायदे व घटनादुरुस्त्या, आंदोलने
- ३) आर्थिक व वित्तीय घटना अर्थसंकल्प व सार्वजनिक वित्त, बँकिंग व वित्त, कृषी व ग्रामीण विकास, दारिद्र्य व बेकारी, विदेश व्यापार,
- ४) वैज्ञानिक घटना - ऊर्जा तंत्रज्ञान व आण्विक प्रकल्प, आयसीटी, अवकाशविज्ञान, वैज्ञानिक संस्था व संशोधक, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान
- ५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना - सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार, शैक्षणिक व आरोग्य क्षेत्रातील घटना, रोजगार निर्मिती व कौशल्य विकास
- ६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना - प्रकाशझोतातील स्थळे, राजकीय भूगोल, पर्यावरण परिषदा, संवर्धन, कायदे, आपत्तीव्यवस्थापन
- ७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती
- ८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान
- ९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना - संगीत व नृत्य, चित्रपट, यात्रा, संस्था व स्मारके, साहित्यिक घटना
- १०) सामान्यज्ञान - महत्वाचे दिवस व वर्ष, सर्वप्रथम, सर्वात मोठे/छोटे, ऐतिहासिक घटनाक्रम

(२) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह

- ११) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे
- १२) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
- १३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या
- १४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा, शिक्षण आणि प्रेस
- १५) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम
- १६) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय
- १७) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद
- १८) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, ठराव, स्वातंत्र्य चळवळी - स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो
- १९) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा, कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना
- २०) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

(३) भारत व महाराष्ट्र - राजकीय व्यवस्था

- १) संविधान
- २) राजकीय प्रणाली
- ३) राज्यशास्त्र व प्रशासन
- ४) पंचायत राज
- ५) माहिती अधिकार कायदा

* संविधान -

- २१) संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे, प्रस्तावना, ठळक आणि मूलभूत वैशिष्ट्ये, कलमे
- २२) मूलभूत हक्क/एफआर, डीपी, एफडी, घटना दुरुस्त्या, आयोग आणि मंडळे

* राजकीय प्रणाली -

- २३) केंद्र-राज्य संबंध, न्यायपालिका
- २४) संसद, राज्य विधीमंडळ, राजकीय पक्ष व निवडणुका

* राज्यशास्त्र व प्रशासन -

- २५) केंद्रीय प्रशासकीय यंत्रणा - कार्यकारी, विधिमंडळ
- २६) राज्य सरकार आणि प्रशासन - कार्यकारी, विधिमंडळ

* पंचायत राज -

- २७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती, जिल्हा प्रशासन
- २८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

* माहिती अधिकार कायदा -

- २९) माहिती अधिकार कायदा - उत्क्रांती, उद्देश, महत्वाची कलमे, दुरुस्त्या व परिशिष्टे
- ३०) माहिती अधिकार कायदा - अंमलबजावणी यंत्रणा, राज्य व केंद्रीय माहिती आयोग, आयुक्त, अधिकारी, अपील

(४) भारतीय अर्थव्यवस्था व महत्त्वाच्या बाबी

* भारतीय अर्थव्यवस्था व खालील बाबीशी निगडित मुद्दे -

- १) नियोजन
- २) संसाधनांचे एकत्रीकरण
- ३) वृद्धी व विकास
- ४) रोजगार
- ५) सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न

* नियोजन

- ३१) नियोजन यंत्रणा, नीती आयोग, जिल्हा नियोजन समिती
- ३२) राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, आर्थिक आणि वित्तीय धोरणे - कर महसूल

* संसाधनांचे एकत्रीकरण

- ३३) कृषी - ग्रामीण विकास आणि सहकार क्षेत्र
- ३४) उद्योग - पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र, विदेशी व्यापार, बँकिंग

* वृद्धी व विकास

- ३५) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
- ३६) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक यांच्या संदर्भात

* रोजगार

- ३७) रोजगार निर्मिती कार्यक्रम, बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
- ३८) गरिबी - संकल्पना, गरिबीचे मोजमाप, दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रम

* सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न

- ३९) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता
- ४०) शिक्षण, आरोग्य, सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रातील वाढ - विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने

(५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान

- १) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स)
- २) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री)
- ३) प्राणिशास्त्र (झूलॉजी)
- ४) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी)
- ५) आरोग्यशास्त्र (हायजीन)

* भौतिकशास्त्र (फिजिक्स)

- ४१) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी - प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी
- ४२) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान

* रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री)

- ४३) आवर्त सारणी - धातू आणि अधातू, रासायनिक अभिक्रिया - आम्ल, क्षार, संयुगे
४४) सेंद्रिय रसायनशास्त्र - हायड्रोकार्बन्स, कीटकनाशके, इंधन, वायू, खते

* प्राणिशास्त्र (झूलॉजी)

- ४५) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान
४६) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी - पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन

* वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी)

- ४७) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, कृषीविज्ञान व वनशास्त्र
४८) उपयुक्त आणि हानिकारक वनस्पती - फलोत्पादन आणि फुलशेती

* आरोग्यशास्त्र (हायजीन)

- ४९) मानवी शरीर प्रणाली - चेतासंस्था, रक्ताभिसरण, पचन व उत्सर्जन संस्था, स्नायू व अस्थि,
५०) आरोग्य आणि रोग - रोगप्रसार व कारक घटक, रोगनिदान, उपचार आणि कार्यक्रम, अन्न आणि पोषण

(६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह

- ५१) सूर्यमाला आणि पृथ्वी - अक्षांश आणि रेखांश, भूकंप आणि ज्वालामुखी, खडक
५२) जागतिक विभाग - भौगोलिक वैशिष्ट्ये, हवामान - वातावरण, वारे आणि महासागर प्रवाह
५३) जगाचा सामाजिक भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, वंश, भौगोलिक राजकारण, जागतिक स्थाने आणि सीमा
५४) जगाचा आर्थिक भूगोल - खनिजे आणि ऊर्जा साधने, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, वने आणि पर्यावरण, कृषी
५५) भारताचा भौतिक भूगोल - भारतीय उपखंडातील उत्क्रांती, हिमालय, पर्वत, पठार, वाळवंट क्षेत्र, किनारी भाग, बेटे, भारतातील नद्या आणि प्रकल्प, हवामान व पर्जन्यमान
५६) भारताचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा, भौगोलिक राजकारण
५७) भारताचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वनस्पती, वने, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार
५८) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल - सह्याद्री आणि त्याच्या पर्वतरांगा, नद्या आणि धरणे, खडक, माती, पीके, वने व वनस्पती
५९) महाराष्ट्राचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, स्थलांतर, वस्त्या आणि जमाती, जिल्ह्यांची निर्मिती व सीमारेषा
६०) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वनस्पती, खनिजे आणि ऊर्जा साधने, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार

(७) क्रीडा क्षेत्राविषयक ज्ञान

- १) महत्त्वाच्या क्रीडा स्पर्धा
२) खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम
३) नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे
४) केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना
५) केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार
६) क्रीडाविषयक नियम
७) क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उदभवणारी परिस्थिती
८) क्रीडा विज्ञान

* महत्वाच्या क्रीडा स्पर्धा

- ६१) जागतिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ६२) राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ६३) प्रादेशिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ६४) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा – जिल्हास्तरीय, विद्यापीठ व विभाग स्तरावरील, अश्वमेध

* खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम

- ६५) जागतिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक
- ६६) राष्ट्रीय व प्रादेशिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक
- ६७) प्रसिद्ध खेळाडू व त्यांची कामगिरी

* नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे

- ६८) खेळाडूंची आत्मचरित्रे व चरित्रे
- ६९) खेळाडूंचे योगदान व बहुमान
- ७०) क्रीडाप्रकार आणि प्रसिद्ध खेळाडू

* केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

- ७१) केंद्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना – टॉप्स, साई पुरस्कृत प्रशिक्षण उपक्रम
- ७२) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील महाराष्ट्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

* केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार

- ७३) जागतिक स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार
- ७४) राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार
- ७५) महाराष्ट्र स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार

* क्रीडाविषयक नियम

- ७६) विविध खेळांची नियमावली
- ७७) क्रीडाविषयक सामग्री
- ७८) क्रीडासाहित्य
- ७९) क्रीडांगण – प्रकार, वैशिष्ट्ये, स्टेडियम्स

* क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उदभवणारी परिस्थिती

- ८०) क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन – प्रकार, संयोजक व नियंत्रण समित्या
- ८१) क्रीडा स्पर्धांचे उदघाटन व समारोप – क्रम, सहभागी व्यक्ती
- ८२) क्रीडा स्पर्धांचे व्यवस्थापन – सामनापत्रक, पंच, शिबिरे
- ८३) क्रीडा स्पर्धांमध्ये उदभवणारी परिस्थिती

* क्रीडा विज्ञान

- ८४) क्रीडाशास्त्र
- ८५) शारीरिक शिक्षण
- ८६) अध्यापन, अध्ययन व व्यक्तीमत्त्वविकास
- ८७) क्रीडा प्रशिक्षण व मार्गदर्शन
- ८८) क्रीडा व्यवस्थापन
- ८९) प्रशिक्षण संस्था व क्रीडा विद्यापीठे
- ९०) क्रीडा मानसशास्त्र

(८) बुद्धिमत्ता चाचणी

* बुद्धिमत्ता चाचणी – अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश अपूर्णांक व बुद्ध्यांक मापन

- ९१) संख्या आणि वर्णमालिका, सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण
- ९२) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
- ९३) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
- ९४) बैठक व मांडणी व्यवस्था, नातेसंबंध
- ९५) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न
- ९६) संख्याप्रणाली – लसावि, मसावि, वर्गमूल आणि घनमूल
- ९७) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक, सरासरी, संभाव्यता, टक्केवारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण
- ९८) वेळ आणि अंतर, रेल्वे, बोट आणि जलप्रवाह, काळ आणि काम
- ९९) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी, साधे आणि चक्रवाढ व्याज
- १००) भूमिती – क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती, घड्याळ, कॅलेंडर, वय, दिशानिर्देश, वेन आकृत्यांवरील समस्या

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय

तालुका क्रीडा अधिकारी चाळणी परीक्षा नमुना प्रश्नपुस्तिका

तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षा अभ्यासक्रम

* २००० सालच्या तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षेत विचारले गेलेले प्रश्न (घटकनिहाय) -

- १) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या चालू घडामोडी - २
- २) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह - १०
- ३) भारत व महाराष्ट्र - राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायत राज, माहिती अधिकार कायदा - १०
- ४) भारतीय अर्थव्यवस्था व विविध बाबीशी निगडित मुद्दे (नियोजन, संसाधनांचे एकत्रीकरण, वृद्धी व विकास, रोजगार, सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न) - १०
- ५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान - १०
- ६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह - १०
- ७) क्रीडा क्षेत्र - आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम, नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे, केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना, केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार, क्रीडाविषयक नियम, क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उद्भवणारी परिस्थिती - ३०
- ८) बुद्धिमत्ता चाचणी - अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश अपूर्णांक व बुद्ध्यांक मापन - १०

(१) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या चालू घडामोडी / ३

- १) जागतिक राजकीय घटना
- २) राष्ट्रीय राजकीय घटना
- ३) आर्थिक व वित्तीय घटना
- ४) वैज्ञानिक घटना
- ५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना
- ६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना
- ७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती
- ८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान
- ९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना
- १०) सामान्यज्ञान

१) जागतिक राजकीय घटना

- १) आंतरराष्ट्रीय सौर युती (ISA) बद्दल खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?
- A) श्री. आर. के. सिंह यांनी १८ ऑक्टोबर २०२२ रोजी आंतरराष्ट्रीय सौर युतीच्या चौथ्या संमेलनाचे उद्घाटन केले.
B) उद्घाटन समारंभास ३० देशांचे मंत्री आणि १२० सदस्य व स्वाक्षरीकर्त्या देशातील, तसेच नियोजित/संभावित सदस्य देशांतील १८ प्रतिनिधी उपस्थित होते.
C) सौर क्षेत्रात २०३० पर्यंत १ ट्रिलियन डॉलरची गुंतवणूक करणे आणि तंत्रज्ञानाची किंमत व वित्तपुरवठा कमी करणे हे ISA चे उद्दिष्ट आहे.
D) ६ डिसेंबर २०१७ रोजी १५ देशांनी ISA संरचना करारावर (फ्रेमवर्क अग्रीमेंट) स्वाक्षरी करून मान्यता दिल्याने, ISA ही भारतात मुख्यालय असलेली पहिली आंतरराष्ट्रीय-आंतरशासकीय संस्था बनली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) A आणि B   २) B आणि C   ३) केवळ C आणि D   ४) A, C आणि D

- 1) Which of the following are correct about the International Solar Alliance (ISA)?
- A) Shri RK Singh inaugurated the 4th Assembly of the International Solar Alliance on 18 October 2022.
B) Ministers from 30 countries and delegates from across 120 Member and Signatory countries and 18 prospective countries were present at the inaugural ceremony.
C) ISA's mission is to unlock US\$1 trillion of investments in solar by 2030 while reducing the cost of the technology and its financing.
D) With the signing and ratification of the ISA Framework Agreement by 15 countries on 6 December 2017, ISA became the first international intergovernmental organisation to be headquartered in India.

Answer Options :

- 1) A and B   2) B and C   3) Only C and D   4) A, C and D

२) राष्ट्रीय राजकीय घटना

- २) भारतीय मुंबई शहरातील रेल्वे स्टेशन, दोन हॉटेल्स इत्यादींवर दहशतवादी हल्ला ..... महिन्यात झाला.
१) डिसेंबर २००८   २) नोव्हेंबर २००९   ३) नोव्हेंबर २००८   ४) ऑक्टोबर २००७
- 2) Terrorist attack on the Indian city of Mumbai where a train station, two hotels etc were attacked happened in the month of _____
- 1) December 2008   2) November 2009
3) November 2008   4) October 2007

३) आर्थिक व वित्तीय घटना

- ३) २०१५ मध्ये संयुक्त राष्ट्रांनी लोक, ग्रह आणि समृद्धीसाठी किती शाश्वत विकास लक्ष्ये (SDGs) स्वीकारली आहेत ?
१) १५   २) १६   ३) १७   ४) १८
- 3) How many Sustainable Development Goals (SDGs) are adopted by United Nations in 2015 for its agenda of action for people, planet and prosperity ?
1) 15   2) 16   3) 17   4) 18

४) वैज्ञानिक घटना

- ४) ७ मे २०२० रोजी आंध्र प्रदेश येथे LG पॉलिमरमधून कोणत्या वायूची गळती झाली ?
१) अमोनिया २) क्लोरीन ३) ब्रोमाइन ४) स्टायरीन
- 4) Which gas leaked from LG Polymers at Andhra Pradesh on 7 May 2020?
1) Ammonia 2) Chlorine 3) Bromine 4) Styrene

५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना

- ५) खालीलपैकी कोणत्या संस्थेमध्ये सिरम इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया द्वारे डॉ. सायरस पुनावाला सेंट ऑफ एक्सलन्सी (CoE) इन इन्फेक्शन वायरस डिसिजेस अँड पॅडेमिक प्रिपेअरडनेस स्थापन करण्यात आले ?
१) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक हेल्थ, गांधीनगर २) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक हेल्थ, दिल्ली
३) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक हेल्थ, हैद्राबाद ४) इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक हेल्थ, सिलाँग
- 5) In which of the following institutes will the Serum Institute of India set up the Dr. Cyrus Poonawalla Centre of Excellence (CoE) in Infectious Diseases and Pandemic Preparedness?
1) Indian Institute of Public Health Gandhinagar
2) Indian Institute of Public Health Delhi
3) Indian Institute of Public Health Hyderabad
4) Indian Institute of Public Health Shillong

६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना

- ६) भारतातील कोणत्या पहिल्या राज्याने भूजल व्यवस्थापन आणि रेनवॉटर हार्वेस्टिंग स्ट्रक्चर्स अनिवार्य केले आहेत ?
१) महाराष्ट्र २) तेलंगणा ३) तामिळनाडू ४) गुजरात
- 6) Which Indian first state has made ground water management and rainwater harvesting structures mandatory ?
1) Maharashtra 2) Telangana 3) Tamil Nadu 4) Gujarat

७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती

- ७) जुलै २०२२ मध्ये खालीलपैकी कोणाची NITI आयोगाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी CEO म्हणून नियुक्ती झाली ?
१) परमेश्वर अय्यर २) अरविंद वीरमणी ३) अभिषेक सिंग ४) शेर्पा अमिताभ कांत
- 7) Who among the following became the CEO of NITI Aayog in July 2022?
1) Parameswaran Iyer 2) Arvind Virmani
3) Abhishek Singh 4) Sherpa Amitabh Kant

८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान

- ८) रोग प्रतिरोधक गव्हाच्या ४८० जाती विकसित करणाऱ्या ..... कृषीतज्ञाना २०१४ चा जागतिक अन्न पुरस्कार प्रदान करण्यात आला होता.
१) डॉ. संजय राजाराम २) डॉ. हॉवर्थ बोईस ३) डॉ. मारिया आंद्राडे ४) सर फझले हसन आबेद
- 8) The 2014 World Food Prize was awarded to who developed 480 varieties of disease resistant wheat.
1) Dr. Sanjay Rajaram 2) Dr. Howarth Bouis
3) Dr. Maria Andrade 4) Sir Fazle Hasan Abed

९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना

- ९) कलाकारांच्या उत्कृष्टतेची आणि समकालीन कला व्यवहारातील योगदानाची दखल घेऊन आंतरराष्ट्रीय स्तरावर त्यांचे कार्य पुढे नेण्याचा उद्देश असणाऱ्या प्रतिष्ठित पोलॉक-क्रासनर फाऊंडेशन न्यूयॉर्ककडून २०२२ सालचे वैयक्तिक कला अनुदान कोणाला मिळाले आहे ?
- १) नृत्यंगना आणि नृत्यदिग्दर्शक सविता शास्त्र २) गिटारवादक आइण संगीतकार बैजू धर्माजन
३) कथालेखिका के. आर. मीरा ४) शिल्पकार आणि व्हिडिओग्राफर सबा हसन
- 9) Who received the 2022 individual art grant from the prestigious Pollock-Krasner Foundation, New York, which aims to advance the work of artists internationally in recognition of their excellence and contribution to contemporary art practice?
- 1) Dancer and choreographer Savitha Sastry
2) Guitarist and music composer Baiju Dharmajan
3) Fiction Writer KR Meera
4) Sculptor and videographer Saba Hasan

१०) सामान्यज्ञान

- १०) .....या फुटबॉल खेळाडूने ..... या प्रतिस्पर्धांवर मात करून इतिहासातील सर्वात मोठ्या दुसऱ्या फरकाने २०२२ चा बॅलोन डी ओर बहुमान पटकाविला.
- १) लिओनेल मेसी, करीन बेंझेमा २) करीन बेंझेमा, सादियो माने
३) सादियो माने, करीम बेंझेमा ४) ख्रिस्तियानो रोनाल्डो, सादियो माने
- 10) _____ won the 2022 Ballon d'Or by the second-biggest margin in history by beating _____.
- 1) Lionel Messi; Karim Benzema 2) Karim Benzema; Sadio Mane
3) Sadio Mane; Karim Benzema 4) Cristiano Ronaldo; Sadio Mane

(२) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह / २

- ११) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे
१२) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
१३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या
१४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा, शिक्षण आणि प्रेस
१५) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम
१६) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय
१७) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद
१८) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, ठराव, स्वातंत्र्य चळवळी- स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो
१९) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा, कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना
२०) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

११) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे

- ११) खालील विधाने चूक की बरोबर ते स्पष्ट करा.
a) वासुदेव बळवंत फडके यांनी लहूजी बुवा यांच्याकडून लष्करी शिक्षण प्राप्त केले.
b) १० ऑगस्ट, १८५७ ही विद्रोहाची तारीख निश्चित करून सावंतवाडीच्या ठाकूर सिंह यांच्या नेतृत्वाखाली काडीच्या जंगलात इंग्रजी सेनेस हैराण करून सोडले.

पर्यायी उत्तरे :

- १) विधान (a) चूक आहे, (b) बरोबर आहे
२) विधान (b) चूक आहे, (a) बरोबर आहे
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
४) दोन्ही विधाने चूक आहेत
- 11) Consider the following statements correct or incorrect :
a) Vasudev Balavant Phadke got a Military education from Lahuji Buwa.
b) 10th August, 1857 a date fixed for uprising under leadership of Thakur Singh of Sawantwadi and harassed the British Army in the Jungle of Kadi.

Answer options :

- 1) Statement (a) is incorrect, (b) is correct
2) Statement (b) is incorrect, (a) is correct
3) Both statements are correct
4) Both statements are incorrect

१२) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका

- १२) वॉरन हेस्टिंग्जच्या कारकिर्दीत (१७७२ ते ८५) पुढीलपैकी कोणती गाजलेली प्रकरणे घडली होती ?
अ) रोहीलखंड प्रकरण   ब) नंदकुमारची फाशी   क) चेतसिंग प्रकरण   ड) अवधच्या बेगमचे प्रकरण
- पर्यायी उत्तरे :**
१) अ आणि ब फक्त   २) ब आणि क फक्त   ३) ब, क, आणि ड फक्त   ४) वरील सर्व बरोबर
- 12) Which of the following famous cases occurred during the reign of Warren Hastings (1772 to 85)?
a) Rohilkhand case   b) Execution of Nandkumar
c) Chetsingh case   d) The Awadh Begum's case

Answer Options :

- 1) a and b only   2) b and c only
3) b, c and d only   4) All of the above are correct

१३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

- १३) मुंबई व मद्रास येथे प्रांतिक कायदेमंडळाची निर्मिती कोणत्या कायद्यान्वये झाली होती ?
१) रेग्युलेटिंग ॲक्ट   २) १८३३ चा कायदा
३) भारत सरकारचा कायदा (१८५८)   ४) १८६१ चा कायदा
- 13) Which Act created the Bombay and Madras Provincial Legislatures ?
1) Regulating Act   2) Act of 1833
3) Government of India Act (1858)   4) Act of 1861

१४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा, शिक्षण आणि प्रेस

- १४) खालील जोड्या जुळवा
a) राजाराम मोहन रॉय	i) ऋग्वेदादि भाष्य भूमिका
b) स्वामी दयानंद सरस्वती	ii) सार्वजनिक सत्यधर्म
c) महात्मा फुले	iii) सुबोध पत्रिका
d) डॉ. आत्मराम पांडुरंग	iv) वेदांत सार

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (ii) (iii) (i) (iv)
2) (iii) (ii) (iv) (i)
3) (i) (iv) (ii) (iii)
4) (iv) (i) (ii) (iii)
- 14) Match the following pairs :

a) Rajaram Mohan Roy	i) Rigvedadi Bhashya Bhumika
b) Swami Dayanand Saraswati	ii) Sarvajanik Satyadharma
c) Mahatma Phule	iii) Subodh Patrika
d) Dr. Atmaram Pandurang	iv) Vedant Saar

Answer options :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (ii) (iii) (i) (iv)
2) (iii) (ii) (iv) (i)
3) (i) (iv) (ii) (iii)
4) (iv) (i) (ii) (iii)

१५) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम

- १५) इंग्रज साम्राज्य सत्तेचे भारतीय लोकांच्या जीवनावर पडलेल्या परिणामाबाबत पुढीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
- अ) हिंदुस्थानातील उद्योगधंद्यात वाढ झाली
ब) शहरे ओस पडली
क) शेती हात प्रमुख व्यवसाय बनला
ड) इंग्रज राजवटीद्वारे समाज सुधारणेचा प्रयत्न झाला

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, ब आणि क फक्त   २) ब आणि क फक्त   ३) ब, क आणि ड फक्त   ४) क आणि ड फक्त

- 15) Which of the following statements are correct about the impact of British imperial power on the lives of Indian People ?
- a) Indian Industrialization was increased
b) Decline of cities
c) Agriculture became the main occupation
d) British rule attempted to social reforms

Answer Options :

- 1) a, b and c only   2) band c only   3) b, c and d only   4) cand d only

१६) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय

१६) १८८५ मध्ये अखिल भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेपूर्वी भारतात खालीलपैकी कोणती/कोणत्या राजकीय संघटना कार्य करित होती/होत्या ?

- a) इंडियन असोसिएशन
b) अभिनव भारत
c) पुणे सार्वजनिक सभा
d) इंडियन नॅशनल युनियन

पर्यायी उत्तरे :

- १) यापैकी सर्व   २) (a), (c) आणि (d)   ३) (b), (c) आणि (d)   ४) (a), (b) आणि (c)

16) Before the formation of the All Indian National Congress in 1885, which of the following Political organizations was/were functioning in India ?

- a) Indian Association   b) Abhinav Bharat
c) Pune Sarvjanik Sabha   d) Indian National Union

Answer Options :

- 1) All of these   2) (a), (c) and (d)   3) (b), (c) and (d)   4) (a), (b) and (c)

१७) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद

१७) १९०५ नंतर भारतीय राष्ट्रवादास चालना देण्यासाठी शस्त्रबळाचा वापर करण्यास कोणत्या वृत्तपत्राने उत्तेजन दिले ?

- a) जेम्स हिकी यांचे बंगाल गॅझेट   b) मद्रास क्यूरियर
c) एस.एन.सेन यांचे इंडियन मिरर   d) महाराष्ट्रातील 'काळ' हे वृत्तपत्र

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त   २) (b) आणि (c) फक्त
३) फक्त (b)   ४) फक्त (d)

17) Which newspaper encouraged to use weapons for motivating the Indian Nationalism after 1905 ?

- a) Bengal Gazettee by James Hickey   b) Madras Courier
c) Indian Mirror of S.N. Sen   d) 'Kal' a newspaper in Maharashtra

Answer Options :

- 1) Only (a) and (b)   2) Only (b) and (c)
3) Only (b)   4) Only (d)

१८) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, स्वातंत्र्य चळवळी- स्वदेशी, असहयोग, कायदेभंग, भारत छोडो

१८) १९२२ मध्ये चितगाव येथे भरलेल्या प्रांतिक काँग्रेसचे अध्यक्षपद ..... यांनी भूषविले होते.

- १) पंडिता रमाबाई   २) रमाबाई रानडे
३) वसंतीदेवी दास   ४) उर्मिलादेवी दास

18) ..... was the president of the provincial congress convened at Chittagong in 1922.

- 1) Pandita Ramabai   2) Ramabai Ranade
3) Vasantidevi Das   4) Urmiladevi Das

१९) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा, कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना

- १९) शेतकरी व कारागीर हेच देशाचे खांब आहेत, पण त्यांची दुर्दशा झाली आहे, अशी खंत कोणी व्यक्त केली आहे ?
१) गणपत पाटील
२) मुकुंदराव पाटील
३) कृष्णराव भालेकर
४) यशवंतराव देशमुख
- 19) Who expressed his grief by saying that farmers and workers are real strong pillars of the nation, but they are now suffering ?
1) Ganpat Patil
2) Mukundrao Patil
3) Krishnarao Bhalekar
4) Yashwantrao Deshmukh

२०) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

- २०) संयुक्त महाराष्ट्र परिषद आणि संयुक्त महाराष्ट्र समिती संबंधी 'महाराष्ट्राचे महामंथन' हा ग्रंथ वर्ष १९६५ मध्ये कोणी लिहिला ?
१) भागवत व्ही.पी.
२) एन.आर.फाटक
३) लालजी पेंडसे
४) फडके वाय.डी
- 20) In the year 1965, who wrote the book 'Maharashtrache Mahamanthan' related to the Samyukta Maharashtra Parishad and Sumyukta Maharashtra Samiti ?
1) Bhagwat V.P.
2) N.R.Phatak
3) Lalji Pendse
4) Phadake Y.D.

(३) भारत व महाराष्ट्र राज्यव्यवस्था

- २१) संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे, प्रस्तावना, ठळक आणि मूलभूत वैशिष्ट्ये, कलमे
२२) मूलभूत हक्क/एफआर, डीपी, एफडी, घटना दुरुस्त्या, आयोग आणि मंडळे
२३) केंद्र-राज्य संबंध, न्यायपालिका
२४) संसद, राज्य विधीमंडळ, राजकीय पक्ष व निवडणुका
२५) केंद्रीय प्रशासकीय यंत्रणा - कार्यकारी, विधिमंडळ
२६) राज्य सरकार आणि प्रशासन - कार्यकारी, विधिमंडळ
२७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती, जिल्हा प्रशासन
२८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास
२९) माहिती अधिकार कायदा - उत्क्रांती, उद्देश, महत्वाची कलमे, दुरुस्त्या व परिशिष्टे
३०) माहिती अधिकार कायदा - अंमलबजावणी यंत्रणा, राज्य व केंद्रीय माहिती आयोग, आयुक्त, अधिकारी, अपील

२१) संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे, प्रस्तावना, ठळक आणि मूलभूत वैशिष्ट्ये, कलमे

- २१) भारताच्या संविधानामध्ये ऑस्ट्रेलियन संविधानामधून कोणती वैशिष्ट्ये/तत्त्वे घेण्यात आली आहेत ?
a) समवर्ती सूची
b) सर्वोच्च न्यायालयाचे सल्लागार अधिकार क्षेत्र
c) व्यापार, वाणिज्य व परस्पर संबंधाचे स्वातंत्र्य
d) संसदीय विशेषाधिकार
- पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (c) फक्त
२) (b) आणि (d) फक्त
३) (a), (b) आणि (c) फक्त
४) (a), (b) आणि (d) फक्त

- 21) Which were the features borrowed from Australian Constitution to Constitution of India ?
- Concurrent list
  - Advisory jurisdiction of the Supreme Court
  - Freedom of trade, commerce and interrelation
  - Parliamentary privileges

Answer options :

- Only (a) and (c)
- Only (b) and (d)
- Only (a), (b) and (c)
- Only (a), (b) and (d)

२२) मूलभूत हक्क/एफआर, डीपी, एफडी, घटना दुरुस्त्या, आयोग आणि मंडळे

- २२) भारताच्या संविधानात परिभाषित केल्याप्रमाणे, केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य किंवा केंद्रशासित प्रदेशाच्या अखत्यारीतील सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्गाची तरतूद _____ या कलमानुसार आहे.

- कलम ३४२ - A
- कलम ३४४ B
- कलम ३४५ B
- कलम २३३ A

- 22) As defined under the Constitution of India, "socially and educationally backward classes as are so deemed under _____ for the purposes of the central Government or the State or Union territory, as the case may be.

- Article 342 A
- Article 344 B
- Article 345 B
- Article 233 A

२३) केंद्र-राज्य संबंध, न्यायपालिका

- २३) खालीलपैकी कोणत्या आधारावर राष्ट्रपती भारतीय राज्यघटनेच्या कलम १४३ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयाचे मत मागू शकतात ?

- कायद्याचे प्रश्न निर्माण झाले
- कायदा आणि वस्तुस्थितीचा प्रश्न निर्माण झाला आहे
- सार्वजनिक धोरणाचा मुद्दा
- सार्वजनिक हिताचा प्रश्न

- 23) On which of the following grounds the President can seek opinion of Supreme court under Article 143 of the Constitution of India?

- Issues of law arisen
- Question of law & fact has arisen
- Public policy issue
- Question of public interest

२४) संसद, राज्य विधीमंडळ, राजकीय पक्ष व निवडणुका

- २४) खालीलपैकी कोणत्या विभागीय स्थायी समित्या लोकसभेच्या अंतर्गत कार्यरत आहेत ?

- उद्योग समिती
- कृषी समिती
- संरक्षण समिती
- मनुष्यबळ संसाधन विकास समिती

पर्यायी उत्तरे :

- (b) आणि (c) फक्त
- (a), (b) व (c) फक्त
- (a), (c) व (d) फक्त
- वरील सर्व

- 24) Which of the following departmental standing committees are working under Lok Sabha ?

- Committee on Industry
- Committee on Agriculture
- Committee on Defence
- Committee on Human Resource Development

Answer options :

- Only (b) and (c)
- Only (a), (b) and (c)
- Only (a), (c) and (d)
- All of the above

२५) केंद्रीय प्रशासकीय यंत्रणा – कार्यकारी, विधिमंडळ

- २५) मंत्र्यांनी राष्ट्रपती/राज्यपालांना कोणता आणि कसा सल्ला दिला याबाबतचा मुद्दा, खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी/संकेताद्वारे भारतीय राज्यघटनेने संरक्षित केला आहे ?
- १) कोणत्याही तृतीय पक्षासमोर उघड केले जाऊ नये
  - २) कोणत्याही न्यायालयात चौकशी केली जाणार नाही.
  - ३) न्यायालयासमोर पुरावा म्हणून हजर केले जाणार नाही.
  - ४) संसदेत चर्चा करू नये
- 25) The question whether any, and if so what, advice was tendered by Ministers to the Governor is protected by the Constitution of Indian by which of the following?
- 1) Shall not be disclosed before any third party
  - 2) Shall not be inquired into in any court.
  - 3) Shall not be produced as evidence before court of law.
  - 4) Shall not be debated in parliament

२६) राज्य सरकार आणि प्रशासन – कार्यकारी, विधिमंडळ

- २६) विधानसभेच्या विसर्जनानंतर विधेयके रद्द करण्याच्या संदर्भात स्थितीबद्दल योग्य विधाने निवडा.
- a) विधानसभेने मंजूर केलेले, परंतु विधान परिषदेत प्रलंबित असलेले विधेयक रद्द होते.
  - b) विधान परिषदेत प्रलंबित असलेले परंतु विधानसभेने मंजूर न केलेले विधेयक रद्द होते.
  - c) विधानसभेने संमत केलेले (एकसदनात्मक राज्य) किंवा दोन्ही सभागृहांनी पारित केलेले विधेयक (द्विसदनात्मक राज्य) परंतु राज्यपाल किंवा राष्ट्रपतींच्या संमतीसाठी प्रलंबित असेल, ते विधेयक रद्द होत नाही.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) (a) आणि (b) फक्त
  - २) (b) आणि (c) फक्त
  - ३) (b) आणि (c) फक्त
  - ४) (a) आणि (c) फक्त
- 26) Select the correct statements about the position with respect to lapsing of bills on the dissolution of the Legislative Assembly.
- a) A Bill passed by the Legislative Assembly but pending in the Legislative Council lapses.
  - b) A Bill pending in the Legislative Council but not passed by the Legislative Assembly, lapses.
  - c) A Bill passed by the Legislative Assembly (in a unicameral state) or passed by both the houses (in a bicameral state) but pending assent of the Governor or President does not lapse.
- Answer options :**
- 1) Only (a) and (b)
  - 2) Only (a) and (c)
  - 3) Only (b) and (c)
  - 4) All of the above

२७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती, जिल्हा प्रशासन

२७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे अस्तित्व हे ..... या घटकांवर अवलंबून आहे.

- a) अधिकाराचे विकेंद्रीकरण
- b) सत्तेचे विकेंद्रीकरण
- c) निर्णय प्रक्रियेतील जनतेचा सहभाग

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त
- २) (b) आणि (c) फक्त
- ३) (a) आणि (c) फक्त
- ४) वरील सर्व

27) The existence of local self-government depends upon _____

- a) Decentralisation of Authority
- b) Decentralisation of Power
- c) People's participation in Decision-making

Answer options :

- 1) Only (a) and (b)
- 2) Only (b) and (c)
- 3) Only (a) and (c)
- 4) All of the above

२८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास

२८) भारतातील खालीलपैकी कोणत्या राज्यांमध्ये त्रि-स्तरीय पंचायती राज व्यवस्था नाही ?

- a) नागालँड
- b) मेघालय
- c) मिझोराम
- d) त्रिपुरा
- e) गुजरात

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b) आणि (d) फक्त
- २) (b), (c) आणि (d) फक्त
- ३) (c), (d) आणि (e) फक्त
- ४) (a), (b) आणि (c) फक्त

28) Which of the following states in India there is no three-tier Panchayati Raj system ?

- a) Nagaland
- b) Meghalaya
- c) Mizoram
- d) Tripura
- e) Gujarat

Answer options :

- 1) Only (a), (b) and (d)
- 2) Only (b), (c) and (d)
- 3) Only (c), (d) and (e)
- 4) Only (a), (b) and (c)

२९) माहिती अधिकार कायदा - उत्क्रांती, उद्देश, महत्वाची कलमे, दुरुस्त्या व परिशिष्टे

२९) माहितीचा अधिकार कायदा २००५ खालील कोणत्या प्रकरणाने माहितीचा अधिकार आणि सार्वजनिक प्राधिकरणांचे दायित्व याविषयी चर्चा केली आहे ?

- १) प्रकरण I
- २) प्रकरण II
- ३) प्रकरण III
- ४) प्रकरण IV

29) Which of the following chapters of the Right to Information Act, 2005, discusses the 'Right to information and obligations of public authorities' ?

- 1) Chapter I
- 2) Chapter II
- 3) Chapter III
- 4) Chapter IV

३०) माहिती अधिकार कायदा – अंमलबजावणी यंत्रणा, माहिती आयोग, आयुक्त, अधिकारी, अपील

३०) माहिती अधिकार कायदा, २००५ ने दुसरा अनुसूची अंतर्गत खालीलपैकी कोणत्या सरकारी संस्थांना या कार्यक्षेत्रातून सूट देण्यात आली आहे ?

- A) सीमा रस्ते विकास मंडळ
B) केंद्रीय राखीव पोलीस दल
C) महसूल गुप्तचर संचालनालय
D) संरक्षण संशोधन आणि विकास संस्था
E) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण संस्था

पर्यायी उत्तरे :

- १) केवळ A आणि B
२) A, B, C, D आणि E
३) केवळ A, B, C आणि D
४) केवळ A, C आणि D

30) Which of the following government organisations are exempted from the purview under the second schedule of the Right to Information Act, 2005?

- A) Border Road Development Board
B) Central Reserve Police Force
C) Directorate of Revenue Intelligence
D) Defence Research and Development Organisation
E. National Sample Survey Organisation

Answer Options :

- 1) Only A and B
2) A, B, C, D and E
3) Only A, B, C and D
4) Only A, C and D

(४) भारतीय अर्थव्यवस्था व विविध बाबीशी निगडित मुद्दे

- ३१) नियोजन यंत्रणा, नीती आयोग, जिल्हा नियोजन समिती
३२) राष्ट्रीय उत्पन्न – जीव्हीए, जीडीपी, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, आर्थिक आणि वित्तीय धोरणे – कर महसूल
३३) कृषी – ग्रामीण विकास आणि सहकार क्षेत्र
३४) उद्योग – पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र, विदेशी व्यापार, बँकिंग
३५) वाढ आणि विकास – क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
३६) विकास कार्यक्रम – महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक यांच्या संदर्भात
३७) रोजगार निर्मिती कार्यक्रम, बेकारी – कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
३८) गरिबी – संकल्पना, गरिबीचे मोजमाप, दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रम
३९) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता
४०) शिक्षण, आरोग्य, सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रातील वाढ – विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने

३१) नियोजन यंत्रणा, नीती आयोग, जिल्हा नियोजन समिती

३१) केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२३ च्या संदर्भात; खालील गोष्टी जुळवा.

प्राधान्य

- a) सर्वसमावेशक विकास
- b) शेवटच्या ध्येयापर्यंत पोहोचणे
- c) हरित वृद्धी
- d) युवा शक्ती

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

उपाय

- I) दुष्काळी भागासाठी पाणी
- II) कृषीसाठी डिजिटल सार्वजनिक पायाभूत सुविधा
- III) स्किल इंडिया डिजिटल प्लॅटफॉर्म
- IV) पीएम-प्रणाम

31) In reference to Union Budget 2023 ; Match the followings.

Priority

- a) Inclusive development
- b) Reaching the last mile
- c) Green growth
- d) Youth power

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

Measures

- I) Water for drought prone area
- II) Digital Public Infrastructure for Agriculture
- III) Skill India digital platform
- IV) PM-PRANAM

३२) राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, वित्तीय धोरणे - कर महसूल

३२) महाराष्ट्र राज्य अर्थसंकल्प २०२३ मध्ये, मा. अर्थमंत्र्यांनी शेतकरी केंद्रित योजना जाहीर केल्या. या संदर्भात खालीलपैकी कोणते बरोबर/नाही ?

- a) महाकृषी विकास योजना
- b) धान / तांदूळ उत्पादक शेतकऱ्यांना १५,००० रु. प्रति हेक्टर प्रोत्साहनपर रक्कम प्रदान करणे
- c) महाराष्ट्र श्रीअन्न अभियान
- d) PMFBY मध्ये शेतकऱ्यांचा विमा हप्त्या राज्य सरकार भरेल
- e) उत्पन्न समर्थन रु. केंद्रीय PM-KISAN योजनेतर्गत समाविष्ट/लाभ न मिळालेल्या शेतकरी कुटुंबांना प्रतिवर्षी ६,०००

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त a आणि c   २) a आणि d फक्त   ३) a फक्त   ४) e फक्त

32) In Maharashtra State Budget 2023, Hon. Finance Minister announced Farmer Centric Schemes. In this context which of the following is/are not correct ?

- a) Mahakrishi Vikas Yojna
- b) Provide an incentive amount of Rs. 15,000 per ha. to the paddy farmers
- c) Maharashtra "Shree Anna" Abhiyan
- d) In PMFBY insurance premium of farmer will be paid by the State Government
- e) Income support of Rs. 6,000 per year to farmer families who are not covered/ benefited under Central PM-KISAN Scheme

Answer options :

- 1) a and c only   2) a and d only   3) a only   4) e only

३३) कृषी - ग्रामीण विकास आणि सहकार क्षेत्र

- ३३) प्रधानमंत्री कृषी सिंचाई योजनेचे (PMKSY) प्रमुख घटक ..... हे आहेत.
१) प्रवेगक सिंचन लाभ कार्यक्रम (AIBP) २) हर खेत को पानी (HKKP)
३) प्रति ड्रॉप मोअर क्रॉप (PDMC) ४) वरील सर्व
- 33) Major components of Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana (PMKSY) are
1) Accelerated Irrigation Benefit Program (AIBP) 2) Har Khet Ko Pani (HKKP)
3) Per Drop More Crop (PDMC) 4) All of the above

३४) उद्योग - पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र, विदेशी व्यापार, बँकिंग

- ३४) वर्षानुवर्षे दरडोई उत्पन्नाची पातळी सुधारत असताना शेतीवर अवलंबून असलेल्या श्रमशक्तीचे प्रमाण कमी होते परंतु ते ..... आणि सेवा क्षेत्रात वाढत जाते.
१) व्यापार २) व्यवसाय ३) सावकार ४) उद्योग
- 34) As the level of per capita income improves over the years the proportion of labour force dependent on agriculture declines but that on ..... and services increases.
1) trading 2) business 3) money lender 4) industry

३५) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम

- ३५) आजीविका ग्रामीण एक्सप्रेस योजना (AGEY) ग्रामीण भागात सुरक्षित, परवडणारी आणि सामुदायिक निरीक्षण केलेल्या वाहतूक सेवा प्रदान करते. वाहने त्यांच्या मालकीची आणि चालवतात
१) ग्रामपंचायत २) सहकारी संस्था
३) स्वयं-मदत गटाचे सदस्य (SHG) ४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 35) Aajeevika Grameen Express Yojana (AGEY) provides safe, affordable and community monitored transport services to rural areas. The vehicles are owned and operated by
1) Grampanchayat 2) Co-operative society
3) Member of Self-Help Group (SHG) 4) None of the above

३६) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक यांच्या संदर्भात

- ३६) पुढील विधानांचा विचार करा :
विधान (I) : महिला आणि बालके यांना एकात्मिक लाभ देण्यासाठी मिशन शक्ती योजना सुरु करण्यात आली.
विधान (II) : २०२२-२३ या वर्षाकरिता 'मिशन वात्सल्यसाठी' रु. २,४७२ कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधाने (II) बरोबर आहे, चूक आहे २) विधान (I) बरोबर आहे, (II) चूक आहे.
३) दोन्ही विधाने चूक आहेत ४) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
- 36) Consider the following statements :
Statement (I) : The Mission Shakti Yojana was launched to provide integrated benefits to women and children.
Statement (II) : A provision of T 2,472 crore has been made for 'Mission Vatsalya' for the year 2022-23.
Answer options :
1) Statement (II) is correct, (I) is incorrect 2) Statement (I) is correct, (II) is incorrect
3) Both statements are incorrect 4) Both statements are correct

३७) रोजगार निर्मिती कार्यक्रम, बेकारी – कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

- ३७) “संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजना”(SGRY) ..... मध्ये सुरु करण्यात आली.
१) सप्टेंबर २००१
२) नोव्हेंबर २००१
३) डिसेंबर २००३
४) जानेवारी २००१
- ३७) “Sampoorna Gramin Rozgar Yojaria” (SGRY) was launched in
1) September 2001
2) November 2001
3) December 2003
4) January 2001

३८) गरिबी – संकल्पना, गरिबीचे मोजमाप, दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रम

- ३८) ..... या समित्या दारिद्र्याशी संबंधित नाहीत.
a) दांडेकर व रथ समिती
b) मिन्हास समिती
c) नरसिंहम समिती
d) तारापोर समिती
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (a) आणि (b)   २) (b) आणि (c)   ३) (c) आणि (d)   ४) वरील सर्व
- ३८) ..... these committees are not related to poverty.
a) Dandekar and Rath’s Committee
b) Minhas Committee
c) Narasimham Committee
d) Tarapore Committee
- Answer options :**
1) (a) and (b)   2) (b) and (c)   3) (c) and (d)   4) All of the above

३९) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

- ३९) भारत सरकारने गरिबांवर लक्ष केंद्रित करून लक्षित सार्वजनिक वितरण प्रणाली (TPDS) लाँच केली.
१) जून १९४५   २) जून १९४६   ३) जून १९९२   ४) जून १९९७
- ३९) The Government of India launched the Targeted Public Distribution Systems (TPDS) with a focus on the poor in
1) June 1945   2) June 1946   3) June 1992   4) June 1997

४०) शिक्षण, आरोग्य, सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रातील वाढ –विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने

- ४०) शालेय पोषण आहार योजनेशी पुढीलपैकी कोणत्या बाबी संबंधित आहेत ?
a) प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण करणे.
b) विद्यार्थ्यांची पटनोंदणी वाढविणे.
c) मोफत गणवेश वाटप करणे.
d) वरील सर्व
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) (a) आणि (b)   २) (b) आणि (c)   ३) (a) आणि (c)   ४) फक्त (d)
- ४०) ‘Which of the following is related to school mid-day meal programme ?
a) Universalization of primary education
b) Increasing student enrolment
c) Distribute free uniforms
d) All of the above
- Which of the statement(s) given above is/are correct ?
1) (a) and (b)   2) (b) and (c)   3) (a) and (c)   4) Only (d)

(५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान

- ४१) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी – प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी
४२) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान
४३) आवर्त सारणी – धातू आणि अधातू, रासायनिक अभिक्रिया – आम्ल, क्षार, संयुगे
४४) सेंद्रिय रसायनशास्त्र – हायड्रोजन, कार्बन, कीटकनाशके, इंधन, वायू, खते
४५) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान
४६) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी – पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन
४७) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, कृषीविज्ञान व वनशास्त्र
४८) उपयुक्त आणि हानीकारक वनस्पती – फलोत्पादन आणि फुलशेती
४९) मानवी शरीर प्रणाली – चेतासंस्था, रक्ताभिसरण, पचन व उत्सर्जन संस्था, स्नायू व अस्थि
५०) आरोग्य आणि रोग – रोगप्रसार व कारक घटक, रोगनिदान, उपचार आणि कार्यक्रम, अन्न आणि पोषण

४१) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी – प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी

- ४१) खालीलपैकी कोणत्या दिव्याचे सरासरी आयुष्य सर्वाधिक आहे?
१) सोडियम व्हेपर दिवा   २) पारा वाफेचा दिवा   ३) इन्कॅन्डेन्सेंट दिवा   ४) फ्लोरोसेंट दिवा
41) Average life of which of the following lamp is highest ?
1) Sodium vapour lamp   2) Mercury vapour lamp
3) Incandescent lamp   4) Fluorescent lamp

४२) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान

- ४२) फ्लेमिंगच्या डाव्या हाताच्या नियमात .....
पहिले बोट ..... ची दिशा दर्शवते.
दुसरे बोट ..... ची दिशा दर्शवते.
अंगठा ..... ची दिशा दर्शवतो.

अनुक्रमे -

- १) बल, चुंबकीय क्षेत्र, प्रवाह   २) चुंबकीय क्षेत्र, विद्युत् प्रवाह, बल
३) चुंबकीय क्षेत्र, प्रेरित ईएमएफ, बल   ४) वर्तमान, चुंबकीय क्षेत्र, बल
42) In Fleming's Left Hand Rule ,
First finger indicates direction of .....
Second finger indicates direction of .....
Thumb indicates direction of .....
respectively -
1) Force, magnetic field, current   2) Magnetic field, current, force
3) Magnetic field, induced emf, force   4) Current, magnetic field, force

४३) आवर्त सारणी – धातू आणि अधातू, रासायनिक अभिक्रिया – आम्ल, क्षार, संयुगे

- ४३) खालील विधानांपैकी कोणते/योग्य/आहेत ?
अ) मोनोकॅल्शियम फॉस्फेट हे पाण्यात विरघळणारे फॉस्फोरिक ॲसिड आहे.
ब) डिकॅल्शियम फॉस्फेट हे सायट्रिक ॲसिड विरघळणारे फॉस्फोरिक ॲसिड आहे.
क) ट्रायकॅल्शियम फॉस्फेट हे अघुलनशील फॉस्फोरिक ॲसिड आहे.
ड) सुपर फॉस्फेट, ट्रिपल सुपर फॉस्फेट आणि अमोनियम फॉस्फेटमध्ये फॉस्फोरिक ॲसिडच्या स्वरूपात P फॉस्फरस उपलब्ध असतो.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ   २) ब फक्त   ३) अ, ब आणि क फक्त   ४) अ, ब, क आणि ड
- 43) Amongst the following statement/s which is/are correct ?
a) Monocalcium phosphate is water soluble phosphoric acid.
b) Dicalcium phosphate is citric acid soluble phosphoric acid.
c) Tricalcium phosphate is insoluble phosphoric acid.
d) Super phosphate, triple super phosphate and ammonium phosphate contain P in the available form of phosphoric acid.

Answer options :

- 1) a only   2) b only   3) a,b and c only   4) a, b, c and d

४४) सेंद्रिय रसायनशास्त्र – हायड्रोकार्बन्स, कीटकनाशके, इंधन, वायू, खते

- ४४) रेयॉन हे सिंथेटिक तंतूपेक्षा वेगळे आहे कारण:
१) हे रेशीमचे दुसरे नाव आहे
२) लाकडाच्या लगद्यापासून रासायनिक प्रक्रिया करून ते मिळते.
३) हे एक नैसर्गिक फायबर आहे आणि ते जसेच्या तसे वापरले जाते.
४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 44) Rayon is different from synthetic fibres because :
1) It is the other name of silk
2) It is obtained from wood pulp by chemical treatment.
3) It is a natural fibre and used as it is.
4) None of the above

४५) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान

- ४५) पॉलिमरेज चेन रिॲक्शन ही ..... शास्त्रज्ञाने विकसित केलेली क्रांतिकारी पद्धत आहे.
१) पॉल फ्लोरी   २) पीटर डेबी
३) कॅरी मुलिस   ४) फ्रान्सिस मार्क
- 45) Polymerase Chain Reaction is a revolutionary method developed by .....
1) Paul Flory   2) Peter Debye
3) Kary Mullis   4) Francis Mark

४६) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी - पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन

- ४६) व्हॉरमॉट विश्वविद्यालय आणि टफ्ट्स विश्वविद्यालयाच्या संघांनी बनविलेली स्वयंप्रतिकरणीय सजीव यंत्रमानव (रोबो) ..... आणि ..... आफ्रिकी नखरी बेडकाच्या पेशींचा आहे.
- १) शुक्रपेशी आणि बीजांड २) हृदयी आणि त्वचा
३) केशरू आणि रक्त ४) आस्थिजनक पेशी आणि आस्थिशोषक पेशी
- 46) Xenobots or self replicating living robots built by the University of Vermont and team at Tufts University consists of ..... and ..... cells of the African clawed frog.
- 1) Spermatozoa and ova 2) Cardiac and skin
3) Neural and blood 4) Osteoblasts and osteoclasts

४७) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, कृषीविज्ञान व वनशास्त्र

- ४७) खालीलपैकी कोणत्या पिकांना अझोस्पिरिलमचा फायदा होतो ?
- १) बाजरी, मका २) मिरची, टोमॅटो ३) बटाटा, कांदा ४) भुईमूग, सूर्यफूल
- 47) Which of the following crops are benefitted by Azospirillum ?
- 1) Bajra, Maize 2) Chili, Tomato 3) Potato, Onion 4) Groundnut, Sunflower

४८) उपयुक्त आणि हानीकारक वनस्पती - फलोत्पादन आणि फुलशेती

- ४८) 'स्वीट रिव्होल्यूशन' कशाशी संबंधित आहे ?
- १) साखरेचे उत्पादन २) मधमाशी पालन आणि मध आणि संबंधित उत्पादनांचे उत्पादन
३) गोड दुग्धजन्य पदार्थांचे उत्पादन ४) प्रक्रिया केलेल्या फळ उत्पादनांचे उत्पादन
- 48) What is 'Sweet Revolution' related to ?
- 1) Production of sugar
2) Beekeeping and production of honey and related products
3) Production of sweet dairy products
4) Production of processed fruit products

४९) मानवी शरीर प्रणाली - चेतासंस्था, रक्ताभिसरण, पचन व उत्सर्जन संस्था, स्नायू व अस्थि

- ४९) शरीराच्या एखाद्या ऊतीस सूज येण्यास कारणीभूत पेशीजन्य घटकामध्ये खालीलपैकी कशाचा समावेश होत नाही ?
- १) प्रोस्टॅग्लॅन्डिन्स २) ल्युकोट्रिन्स ३) इकोसॅनॉइड्स ४) ब्रॅडीकिनिन
- 49) All of these are cell-derived mediators of inflammation, EXCEPT :
- 1) prostaglandins 2) leukotrienes 3) eicosanoids 4) bradykinin

५०) आरोग्य आणि रोग - रोगप्रसार व कारक घटक, रोगनिदान, उपचार आणि कार्यक्रम, अन्न आणि पोषण

- ५०) घरातील वायू प्रदूषणामुळे हे विकार होतात -
- अ) फुफ्फुसाचा कर्करोग ब) न्यूमोनिया क) क्षयरोग ड) अंधत्व
वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे/आहेत ?
- १) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ, ब आणि क फक्त ४) अ, ब, क आणि ड
- 50) Indoor air pollution causes -
- a) Lungs cancer b) Pneumonia c) Tuberculosis d) Blindness
- Which of the statement given above is/are correct ?
- 1) a only 2) b only 3) a, b and c only 4) a, b, c and d

(६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह

- ५१) सूर्यमाला आणि पृथ्वी-अक्षांश आणि रेखांश, भूकंप आणि ज्वालामुखी, खडक
५२) जागतिक विभाग - भौगोलिक वैशिष्ट्ये, हवामान - वातावरण, वारे आणि महासागर प्रवाह
५३) जगाचा सामाजिक भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, वंश, भौगोलिक राजकारण, जागतिक स्थाने आणि सीमा
५४) जगाचा आर्थिक भूगोल - खनिजे आणि ऊर्जा साधने, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, वने आणि पर्यावरण, कृषी
५५) भारताचा भौतिक भूगोल- भारतीय उपखंडातील उत्क्रांती, हिमालय, पर्वत, पठार, वाळवंट क्षेत्र, किनारी भाग, बेटे, भारतातील नद्या आणि प्रकल्प, हवामान व पर्जन्यमान
५६) भारताचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा, भौगोलिक राजकारण
५७) भारताचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वनस्पती, वने, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार
५८) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल - सह्याद्री आणि त्याच्या पर्वतरांगा, नद्या आणि धरणे, खडक, माती, पीके, वने व वनस्पती
५९) महाराष्ट्राचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, स्थलांतर, वस्त्या आणि जमाती, जिल्हांची निर्मिती व सीमारेषा
६०) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वनस्पती, खनिजे, ऊर्जा साधने, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार

५१) सूर्यमाला आणि पृथ्वी-अक्षांश आणि रेखांश, भूकंप आणि ज्वालामुखी, खडक

- ५१) पूर्व अफ्रिकेतील खचदरीत ..... ही सरोवरे आढळतात.
a) न्यासा आणि रुडोल्फ b) व्हिक्टोरिया
c) सुपेरिअर आणि मिचिगन d) इरे
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (d) २) (b) फक्त ३) (c) आणि (d) ४) (d) फक्त
51) These lakes are occurred in the rift valley in East Africa.
a) Nyasa and Rudolf b) Victoria
c) Superior and Michigan d) Erie
Answer options :
1) (a) and (b) 2) Only (b) 3) (c) and (d) 4) Only (d)

५२) जागतिक विभाग - भौगोलिक वैशिष्ट्ये, हवामान - वातावरण, वारे आणि महासागर प्रवाह

- ५२) पूर्व प्रशांत महासागराचे पाणी असामान्यपणे थंड असताना ..... सागरी प्रवाह उद्भवतो.
१) चक्रीवादळ २) अँटिसायक्लोन ३) ला निना ४) Elnino
52) ..... occurs when the waters of the eastern Pacific are abnormally cold.
1) Cyclone 2) Anticyclone 3) La Nina 4) Elnino

५३) जगाचा सामाजिक भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, वंश, भौगोलिक राजकारण, जागतिक स्थाने

- ५३) जगातील पहिली लागवड केलेली पिके आहेत
१) गहू आणि तांदूळ २) गहू आणि बार्ली
३) गहू आणि मका ४) गहू आणि ज्वारी
53) The first cultivated crops in the world are
1) Wheat and Rice 2) Wheat and Barley
3) Wheat and Maize 4) Wheat and Sorghum

५४) जगाचा आर्थिक भूगोल - खनिजे , उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, वने आणि पर्यावरण, कृषी

- ५४) खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने अचूक आहे/आहेत ?
- बॉक्साईटचा वापर मुख्यतः अॅल्युमिनियम निर्मितीसाठी केला जातो.
  - स्पेन आणि जपान हे भारतातून बॉक्साईटची सर्वाधिक आयात करणारे देश आहेत.
  - ओडिशाचा बॉक्साईटच्या उत्पादनात भारतात प्रथम क्रमांक लागतो.
  - कोल्हापूर, रत्नागिरी, सातारा, ठाणे हे महाराष्ट्रातील बॉक्साईट उत्पादन करणारे जिल्हे आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त
  - २) (b) आणि (c) फक्त
  - ३) (a), (c) आणि (d)
  - ४) वरील सर्व
- 54) Which of the following statements is/are correct ?
- Bauxite is used mainly for the production of aluminium.
  - Spain and Japan are the largest importers of Indian bauxite.
  - Odisha stands first in the production of bauxite in India.
  - Kolhapur, Ratnagiri, Satara, Thane are the bauxite producing districts of Maharashtra.

Answer options :

- 1) Only (a)
- 2) Only (b) and (c)
- 3) (a), (c) and (d)
- 4) All of the above

५५) भारताचा भौतिक भूगोल- हिमालय, पर्वत, पठार, वाळवंट क्षेत्र, किनारी भाग, बेटे, नद्या व हवामान

- ५५) नॅशनल रेनफेड एरिया ऑथॉरिटीनुसार, भारतात एकदाच दुष्काळ पडण्याची वारंवारिता .....
- १) १-५ वर्षे
  - २) १-१० वर्षे
  - ३) २-५ वर्षे
  - ४) > १० वर्षे
- 55) As per the National Rainfed Area Authority, the frequency of occurrence of drought once in India is .....
- 1) 1-5 Years
  - 2) 1-10 Years
  - 3) 2-5 Years
  - 4) > 10 years

५६) भारताचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

- ५६) २०११ च्या जनगणनेनुसार, भारतीय राज्यांचा लोकसंख्या शेकडा प्रमाणानुसार कोणता चढता क्रम योग्य आहे ?
- १) पंजाब - आसाम - छत्तीसगढ - हरियाणा
  - २) पंजाब - छत्तीसगढ - आसाम - हरियाणा
  - ३) छत्तीसगढ - हरियाणा - पंजाब - आसाम
  - ४) हरियाणा - छत्तीसगढ - पंजाब - आसाम
- 56) As per 2011 Census, which ascending order of states as per percentage population in India is correct?
- 1) Punjab — Assam — Chhattisgarh — Haryana
  - 2) Punjab — Chhattisgarh — Assam — Haryana
  - 3) Chhattisgarh — Haryana — Punjab — Assam
  - 4) Haryana — Chhattisgarh — Punjab — Assam

५७) भारताचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वने, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार

- ५७) खालील विधाने विचारात घ्या:
- अ) सरिस्का हे राजस्थानमधील राष्ट्रीय उद्यान आहे.
ब) सरिस्का हे व्याघ्र प्रकल्प देखील आहे.
क) सरिस्काच्या संरक्षित अभयारण्यात वाघांच्या नुकसानीच्या संकटासाठी टास्क फोर्सची स्थापना करण्यात आली. वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर/आहेत?
- १) फक्त (अ) आणि (क)   २) वरील सर्व   ३) फक्त (अ) आणि (ब)   ४) वरीलपैकी नाही
- 57) Consider the following statements :
- a) Sariska is a National Park located in Rajasthan.
b) Sariska is also a Tiger Reserve.
c) Task Force was established for the crisis of loss of tigers in the protected reserve of Sariska.
Which of the above statements is/are correct ?
- 1) Only (a) and (c)   2) All of the above   3) Only (a) and (b)   4) None of the above

५८) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल - सह्याद्री, नद्या आणि धरणे, खडक, माती, पीके, वने व वनस्पती

- ५८) भारतात भूजलाचे किती प्रांत आहेत? महाराष्ट्र राज्य कोणत्या प्रांतात येते?
- १) ८ प्रांत, डेक्कन ट्रॅप प्रांत   २) ६ प्रांत, प्रीकॅम्ब्रियन स्फटिकासारखे प्रांत
३) ५ प्रांत, गोंडवाना गाळाचा प्रांत   ४) ७ प्रांत, कॅम्ब्रियन गाळाचे प्रांत
- 58) How many groundwater provinces are demarcated in India? Maharashtra state comes under which province ?
- 1) 8 provinces, Deccan trap province
2) 6 provinces, Precambrian crystalline provinces
3) 5 provinces, Gondwana sedimentary provinces
4) 7 provinces, Cambrian sedimentary provinces

५९) महाराष्ट्राचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, स्थलांतर, जिल्हांची निर्मिती व सीमारेषा

- ५९) योग्य जोड्या जुळवा
स्तंभ I (नदी)	स्तंभ II (जलाशय)
a) भीमा	i) शहाजी सागर
b) कुकडी	ii) तानाजी सागर
c) वेळवंडी	iii) यशवंत सागर
d) मुठा	iv) येसाजी कंक सागर

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
3)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

59) Match the correct pairs.

Column I (River)

- a) Bhima
- b) Kukadi
- c) Velwandi
- d) Mutha

Column II (Lake)

- i) Shahaji Sagar
- ii) Tanaji Sagar
- iii) Yashwant Sagar
- iv) Yesaji Kank Sagar

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
3)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

६०) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल – कृषी, वनस्पती, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार

६०) मार्च २०२२ मध्ये, महाराष्ट्राची एकूण अक्षय ऊर्जा स्थापित क्षमता .....

१) २३८५६ मेगावॅट	२) १०६९३ मेगावॅट	३) ५० मेगावॅट	४) ३४१५७ मेगावॅट

60) In the month of March 2022, the total renewable energy installed capacity of Maharashtra is.....

1) 23856 MW	2) 10693 MW	3) 50 MW	4) 34157 MW

(७) क्रीडा क्षेत्राविषयक माहिती

महत्त्वाच्या क्रीडा स्पर्धा

- ६१) जागतिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ६२) राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ६३) प्रादेशिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ६४) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा – जिल्हास्तरीय, विद्यापीठ व विभाग स्तरावरील, अश्वमेध

खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम

- ६५) जागतिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक
- ६६) राष्ट्रीय व प्रादेशिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक
- ६७) प्रसिद्ध खेळाडू व त्यांची कामगिरी

नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे

- ६८) खेळाडूंची आत्मचरित्रे व चरित्रे
- ६९) खेळाडूंचे योगदान व बहुमान
- ७०) क्रीडाप्रकार आणि प्रसिद्ध खेळाडू

केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

- ७१) केंद्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना – टॉप्स, साई पुरस्कृत प्रशिक्षण उपक्रम
- ७२) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील महाराष्ट्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार

- ७३) जागतिक स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार
- ७४) राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार
- ७५) महाराष्ट्र स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार

क्रीडाविषयक नियम

- ७६) विविध खेळांची नियमावली
- ७७) क्रीडाविषयक सामग्री
- ७८) क्रीडासाहित्य
- ७९) क्रीडांगण - प्रकार, वैशिष्ट्ये, स्टेडियम्स

क्रीडा स्पर्धामधील विविध बाबी व उदभवणारी परिस्थिती

- ८०) क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन - प्रकार, संयोजक व नियंत्रण समित्या
- ८१) क्रीडा स्पर्धांचे उदघाटन व समारोप - क्रम, सहभागी व्यक्ती
- ८२) क्रीडा स्पर्धांचे व्यवस्थापन - सामनापत्रक, पंच, शिबिरे
- ८३) क्रीडा स्पर्धांदरम्यान उदभवणारी परिस्थिती

क्रीडा विज्ञान

- ८४) क्रीडाशास्त्र
- ८५) शारीरिक शिक्षण
- ८६) अध्यापन, अध्ययन व व्यक्तीमत्त्वविकास
- ८७) क्रीडा प्रशिक्षण व मार्गदर्शन
- ८८) क्रीडा व्यवस्थापन
- ८९) प्रशिक्षण संस्था व क्रीडा विद्यापीठे
- ९०) क्रीडा मानसशास्त्र

६१) कुशल मजूर आणि त्याच्या कार्य पर्यावरण (मशीन) यांच्यातील संबंधांचा वैज्ञानिक अभ्यास हा मस्कुलोस्केलेटल विकार कमी करण्यास मदत करतो त्याला _____ म्हणतात.

- १) व्यावसायिक रोग
- २) एक्रोफोबिया
- ३) मानसशास्त्रीय अभ्यास
- ४) एर्गोनॉमिक्स

61) The scientific study of the relationship between the workman (People) and his working environment (Machine) that helps in reduction of musculoskeletal disorders is called _____.

- 1) occupational disease
- 2) acrophobia
- 3) psychological study
- 4) ergonomics

६२) अपघात आकडेवारी, आरोग्य डेटा, पर्यावरणीय पैलू, प्रशिक्षण यावरील प्रचंड माहिती आता सहजपणे संग्रहित केली जाऊ शकते, विश्लेषण केली जाऊ शकते, प्रसारित केली जाऊ शकते आणि व्यवस्थापनाला अचूक MIS सादर करण्यासाठी वापरली जाऊ शकते, जी OH & S मधील गुंतवणूकीचे परिणाम दर्शवते. येथे MIS चा अर्थ आहे:

- १) बाजारातील सहभागाची स्थिती
- २) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
- ३) व्यवस्थापन सहभागाची स्थिती
- ४) विपणन माहिती प्रणाली

- 62) The huge amount of information on accident statistics, health data, environmental aspects, trainings can, now, be easily stored, analysed, transmitted and used for presenting an accurate MIS to management, which will show the results of investments in OH & S. Here MIS means :
- 1) Market Involvement Status
  - 2) Management Information System
  - 3) Management Involvement Status
  - 4) Marketing Information System
- 63) समाजाचे मूलभूत एकक ..... आहे.
- १) शेजारी
  - २) गट
  - ३) कुटुंब
  - ४) समुदाय
- 63) is the basic unit of society.
- 1) Neighbourhood
  - 2) Group
  - 3) Family
  - 4) Community
- 64) प्रथिनांच्या कमतरतेमुळे क्वाशिओरकोर रोग ..... यांना होतो.
- १) १ ते ५ वर्षे वयोगटातील मुले
  - २) ४ ते ७ वर्षे वयोगटातील मुले
  - ३) ६ ते ८ वर्षे वयोगटातील मुले
  - ४) २ ते ८ वर्षे वयोगटातील मुले
- 64) Kwashiorkor disease due to lack of protein occurs in
- 1) children aged 1 to 5 years
  - 2) children aged 4 to 7 years
  - 3) children aged 6 to 8 years
  - 4) children aged 2 to 8 years
- 65) सुकलेल्या रक्ती (blood meal) मध्ये ..... टक्के नायट्रोजन असतो.
- १) १० ते १२
  - २) १२ ते १५
  - ३) ४ ते १०
  - ४) १३
- 65) The dried blood meal contains ..... % nitrogen.
- 1) 10 to 12
  - 2) 12 to 15
  - 3) 4 to 10
  - 4) 13
- 66) संवादाच्या विविध पद्धतींपैकी कोणत्या पद्धतीमध्ये अभ्यास दौरा समाविष्ट असतो ?
- १) समूह पद्धत
  - २) वस्तुमान पद्धत
  - ३) वैयक्तिक पद्धत
  - ४) आभासी पद्धत
- 66) Amongst the different communication methods, in which method "Study Tour" is included
- 1) Group method
  - 2) Mass method
  - 3) Individual method
  - 4) Virtual method
- 67) ..... चा वापर करून त्वचेच्या पृष्ठभागाची सूक्ष्म कंपने मोजली जातात.
- १) कॅथोड रे ऑसिलोस्कोप
  - २) इंटरफेरोमीटर
  - ३) पायझोमीटर
  - ४) अॅमीटर - व्होल्टमीटर
- 67) Skin surface micro-vibrations are measured using .....
- 1) Cathode Ray Oscilloscope
  - 2) Interferometer
  - 3) Piezometer
  - 4) Ammeter-Voltmeter
- 68) जूल/सेकंद याला ..... असेही म्हणतात.
- १) kWh
  - २) W
  - ३) Wb/s
  - ४) kWh/s
- 68) Joules/second is also called as .....
- 1) kWh
  - 2) W
  - 3) Wb/s
  - 4) kWh/s

६९) खालील विधाने विचारात घ्या :

मापन यंत्रात,

- a) संवेदनशीलतेपेक्षा रेखीयता महत्त्वाची आहे.
- b) उच्च अचूकता उच्च अचूकता दर्शवते.
- c) अचूकता ठरावापेक्षा चांगली असू शकत नाही.

या विधानांपैकी -

- १) a, b आणि c बरोबर आहेत
- २) a आणि b बरोबर आहेत
- ३) b आणि c बरोबर आहेत
- ४) a आणि c बरोबर आहेत

69) Consider the following statements :

In a measuring instrument,

- a) Linearity is more important than sensitivity.
- b) High precision indicates high accuracy.
- c) Accuracy can not be better than resolution.

Of these statements -

- 1) a, b and c are correct
- 2) a and b are correct
- 3) b and c are correct
- 4) a and c are correct

७०) आयोडीनचा वापर खालीलपैकी कोणत्या आपत्कालीन निर्जंतुकीकरणासाठी केला जाऊ शकतो ?

- a) पाणी
- b) विष्ठा
- c) लघवी
- d) त्वचा

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त a
- २) a आणि d फक्त
- ३) a, c आणि d फक्त
- ४) a, b आणि c फक्त

70) Iodine may be used for emergency disinfection of which of the following ?

- a) Water
- b) Faeces
- c) Urine
- d) Skin

Answer Options :

- 1) a only
- 2) a and d only
- 3) a, c and d only
- 4) a, b and c only

७१) मॅग्नेशियम संबंधित खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

- a) हा हाडांचा घटक आहे.
- b) कॅल्शियम आणि पोटॅशियमच्या सामान्य चयापचयसाठी हे आवश्यक आहे
- c) प्रौढांसाठी दररोज मॅग्नेशियमची आवश्यकता ३४० मिग्रॅ/दिवस असण्याचा अंदाज आहे.
- d) मानवी प्रौढ शरीरात सुमारे ५० ग्रॅम मॅग्नेशियम असते

पर्यायी उत्तरे :

- १) a फक्त
- २) a आणि b फक्त
- ३) a, b आणि c फक्त
- ४) a, b, c आणि d

71) Which of the following statements regarding magnesium is/are true ?

- a) It is constituent of bones.
- b) It is essential for normal metabolism of calcium and potassium
- c) Daily requirement of magnesium is estimated to be 340 mg/day for adult.
- d) Human adult body contains about 50 gms of magnesium

Answer Options :

- 1) a only
- 2) a and b only
- 3) a, b and c only
- 4) a, b, c and d

- ७२) ब्रोन्कियल अस्थमासाठी कंट्रोलर थेरपी म्हणून खालील पद्धती वापरल्या जातात.....
- १) बीटा २ अॅड्रेनर्जिक ऍगोनिस्ट
२) अँटीकोलिनर्जिक
३) इनहेल्ड कॉर्टिकोस्टिरॉईड्स
४) फॉस्फोडीस्टेरेस इनहिबिटर
- 72) Following is used as controller therapy for bronchial asthma
- 1) Beta 2 adrenergic agonists
2) Anticholinergics
3) Inhaled corticosteroids
4) Phosphodiesterase inhibitor
- ७३) वैशिष्ट्यपूर्णपणे, हायपरटेन्सिव्ह डोकेदुखी ..... उद्भवते
- १) संध्याकाळी आणि पश्चकरोटी भागात
२) सकाळी आणि टेंपोरल/कर्णकरोटी भागात
३) सकाळी आणि पश्चकरोटी भागात
४) रात्री आणि फ्रंटल/ भालकरोटी भागात
- 73) Characteristically, a "hypertensive headache" occurs in
- 1) Evening and in occipital region
2) Morning and in temporal region
3) Morning and in occipital region
4) Night and in frontal region
- ७४) मॅरेथॉन संयोजकांना धावणाऱ्या किती ज्येष्ठ धावकांना हायपरटेन्शन आहे हे माहित असणे आवश्यक आहे. येथे कोणत्या प्रकारचा अभ्यास दर्शविला आहे?
- १) केस कंट्रोल स्टडी
२) कॉहोर्ट स्टडी
३) फील्ड ट्रायल
४) क्रॉस सेक्शनल स्टडी
- 74) Marathon Organiser needs to know how many senior runners participating in marathon have hypertension. What is the type of study represented here ?
- 1) Case control study
2) Cohort study
3) Field trial
4) Cross sectional study
- ७५) "नैराश्य : चला बोलूया" ही ..... वर्षासाठी जागतिक आरोग्य दिनाची थीम होती.
- १) २०१७
२) २०१८
३) २०१९
४) २०२०
- 75) "Depression : let's talk" was the theme for World Health Day for the year.....
- 1) 2017
2) 2018
3) 2019
4) 2020
- ७६) ABC विश्लेषणातील इन्व्हेंटरी कंट्रोल मेकॅनिझम ..... वर आधारित आहे.
- १) उपभोगाचे मूल्य
२) दुकानातून हालचाल
३) गरज
४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 76) The inventory control mechanism in ABC analysis is based on .....
- 1) Value of consumption
2) Movement from store
3) Necessity
4) None of the above
- ७७) मेटासेंट्रिक उंची म्हणजे ..... मधील अंतर आहे.
- १) तरंगणाऱ्या शरीराचे गुरुत्वाकर्षण केंद्र आणि उछाल केंद्र.
२) तरंगत्या शरीराचे गुरुत्वाकर्षण केंद्र आणि मेटासेंटर.
३) मेटासेंटर आणि उछाल केंद्र.
४) उत्तेजकतेचे मूळ केंद्र आणि उलाढालीचे नवीन केंद्र.
- 77) The metacentric height is the distance between the .....
- 1) centre of gravity of the floating body and the centre of buoyancy.
2) centre of gravity of the floating body and the metacentre.
3) metacentre and centre of buoyancy.
4) original centre of buoyancy and new centre of buoyancy.

- ७८) खालील विधानात कोणता कायदा दिला आहे?
स्थिर द्रवपदार्थातील एका बिंदूवर दाब किंवा दाबाची तीव्रता सर्व दिशांना समान असते.
१) न्यूटनचा नियम २) पास्कलचा नियम
३) ओमचा नियम ४) थर्मोडायनामिक्सचा दुसरा नियम
- 78) Which law is given in the following statement ?
“The pressure or intensity of pressure at a point in a static fluid is equal in all directions.”
1) Newton’s law 2) Pascal’s law
3) Ohm’s law 4) Second law of Thermodynamics
- ७९) खालीलपैकी कोणती अंतर मोजण्याची अप्रत्यक्ष पद्धत नाही?
१) टॅकोमेट्री २) ओडोमीटर
३) त्रिकोणमितीय स्तरीकरण ४) विद्युत चुंबकीय अंतर मोजमाप
- 79) Which of the following is not an indirect method of measuring distances ?
1) Tacheometry 2) Odometer
3) Trigonometric Levelling 4) Electromagnetic Distance Measurement
- ८०) २०२३ च्या क्रिकेट विश्वचषकात, कसोटी न खेळणारा/रे कोणता/ते देश पात्र ठरला/ले आहे/त ?
a) UAE आणि कॅनडा b) USA आणि हॉंगकॉंग
c) केनिया आणि स्कॉटलंड d) नेदरलँड्स
- पर्यायी उत्तरे :**
१) फक्त (d) बरोबर आहे २) फक्त (a) आणि (c) बरोबर आहेत
३) फक्त (b) आणि (c) बरोबर आहेत ४) फक्त (a) आणि (b) बरोबर आहेत
- 80) In the 2023, Cricket World Cup, the non-test playing countries which participated included:
a) UAE and Canada b) USA and Hong Kong
c) Kenya and Scotland d) Netherlands
- Answer Options :**
1) Only (d) is correct 2) Only (a) and (c) is correct
3) Only (b) and (c) are correct 4) Only (a) and (b) are correct
- ८१) कसोटी क्रिकेटमध्ये एका डावात सर्वाधिक धावा करण्याचा विक्रम ब्रायन लाराच्या नावावर आहे. त्याच्या आधीचे, तीन रेकॉर्ड धारक हे ..... होते:
१) डॉन ब्रॅडमन, सुनील गावस्कर आणि कॉलिन काउड्रे
२) लेन हटन, पीटर मे आणि व्हिव्हियन रिचर्ड्स
३) हनीफ मोहम्मद, गारफिल्ड सोबर्स आणि सचिन तेंडुलकर
४) गारफिल्ड सोबर्स, डीपीएमडी जयवर्धने आणि मॅथ्यू हेडन
- 81) The record for the highest score in an innings in Test Cricket is being held by Brian Lara. Immediately prior to him, the three record holders were:
1) Don Bradman, Sunil Gavaskar and Colin Cowdrey
2) Len Hutton, Peter May and Vivian Richards
3) Hanif Mohammed, Garfield Sobers and Sachin Tendulkar
4) Garfield Soberse, DPMD Jayawardane and Mathew Heydan

८२) यादी I (लॉन टेनिस स्पर्धा) आणि यादी II (कोर्ट) शी जुळवा आणि योग्य उत्तर निवडा :

यादी-I (लॉन टेनिस स्पर्धा)

- A) फ्रेंच ओपन
- B) इंग्लंड ओपन
- C) यूएस ओपन
- D) ऑस्ट्रेलियन ओपन

यादी-II (कोर्ट)

- १) आर्थर अॅशे स्टेडियम
- २) रोलॅंड गारोस
- ३) विम्बल्डन
- ४) लुई आर्मस्ट्रॉंग स्टेडियम
- ५) रॉड लेव्हर अरेना

पर्यायी उत्तरे :

	A	B	C	D
१)	5	1	4	2
२)	2	3	1	5
३)	5	3	1	2
४)	2	1	4	5

82) Match List I (Lawn Tennis Tournament) with List II (Court) and select the correct answer :

List-I (Lawn Tennis Tournament)

- A) French Open
- B) England Open
- C) US Open
- D) Australian open

List-II (Court)

- 1) Arthur Ashe Stadium
- 2) Roland Garos
- 3) Wimbledon
- 4) Louis Armstrong Stadium
- 5) Rod Laver Arena

Answer options :

	A	B	C	D
1)	5	1	4	2
2)	2	3	1	5
3)	5	3	1	2
4)	2	1	4	5

८३) २०२३ साली लॉन टेनिस डेव्हिस कप फायनलमध्ये कोणते देश खेळले ?

- १) स्वित्झर्लंड आणि युनायटेड स्टेट्स ऑफ अमेरिका.
- २) कॅनडा आणि ऑस्ट्रेलिया
- ३) ऑस्ट्रेलिया आणि अर्जेन्टिना
- ४) स्वीडन आणि बेल्जियम.

83) Which countries played in the Lawn Tennis Davis Cup Final in the year 2023?

- 1) Switzerland and United States of America.
- 2) Canada and Austrialia
- 3) Australia and Argentina
- 4) Sweden and Belgium.

८४) खालीलपैकी कोणत्या गोलंदाजाने कसोटी क्रिकेटमध्ये ६०० पेक्षा जास्त बळी घेतले आहेत ?

- १) शेन वॉर्न
- २) मुथ्थय्या मुरलीधरन
- ३) अनिल कुंबळे
- ४) जेम्स अँडरसन

पर्यायी उत्तरे :

- १) १ आणि २ फक्त
- २) ३ आणि ४ फक्त
- ३) १,२ आणि ३ फक्त
- ४) १,२,३ आणि ४

84) Who among the following bowlers have taken more than 600 wickets in Test Cricket?

- 1) Shane Warn
- 2) Mutthya Murlidharan
- 3) Anil Kumbale
- 4) James Anderson

Answer options :

- 1) 1 and 2 only
- 2) 3 and 4 only
- 3) 1,2 and 3 only
- 4) 1,2,3 and 4

- ८५) उबेर कप स्पर्धेबाबत कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
- a) ही केवळ पुरुषांसाठी जागतिक सांघिक बॅडमिंटन स्पर्धा आहे.
b) ही स्पर्धा प्रथम १९५६-५७ मध्ये आयोजित करण्यात आली होती. सुरुवातीस तीन वर्षातून एकदा, तर १९८४ पासून ही स्पर्धा दोन वर्षातून एकदा आयोजित केली जाते.
c) चीनने सर्वाधिक वेळा ही बॅडमिंटन स्पर्धा जिंकली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) b आणि c   २) a आणि b   ३) a आणि c   ४) a, b आणि c

- 85) Which of the statements are correct regarding Uber Cup Tournament?

- a) It is the World Team Badminton Championships for men only.
b) It was first held in 1956-57. It was held once in every three years but since 1984, the Cup is held bi-annually.
c) China has won the cup for maximum number of times.

Answer options :

- 1) b and c   2) a and b   3) a and c   4) a, b and c

- ८६) ऑलिम्पिक २०२४ ..... येथे होणार आहे :

- १) लॉस एंजेलिस   २) टोकियो   ३) पॅरिस   ४) सिडनी

- 86) Olympics 2024 is to be held in :

- 1) Los Angeles   2) Tokyo   3) Paris   4) Sydney

- ८७) वर्ष २०२३ च्या तिसऱ्या ग्रँडस्लॅमच्या अंतिम फेरीत पोहोचण्यासाठी, नोव्हाक जोकोविकने ..... ला पराभूत केले :

- १) कार्लोस अल्कारेझ   २) केविन अँडरसन
३) मॅन्युएल सँटाना   ४) जॅनिक सिनर

- 87) To reach the final of third grand slam of the year 2023, Novak Jovicovik defeated:

- 1) Carlos Alcaraz   2) Kevin Anderson
3) Manuel Santana   4) Jannik Sinner

- ८८) यादी-I ला यादी-II शी जुळवा आणि खालील कोड वापरून योग्य उत्तर निवडा :

यादी I (देश)

A) USA

B) कॅनडा

C) चीन

D) जपान

यादी II (राष्ट्रीय खेळ)

१) बेसबॉल

२) जुडो

३) आईस हॉकी

४) टेबल टेनिस

पर्यायी उत्तरे :

	A	B	C	D
१)	1	3	4	2
२)	2	4	3	1
३)	4	3	2	1
४)	1	2	3	4

88) Match List-I with List-II and select the correct answer using the codes given below:

List I (Country)   **List II (National game)**

A) USA	1) Baseball
B) Canda	2) Judo
C) China	3) ICE Hockey
D) Japan	4) Table Tennis

Answer Options :

	A	B	C	D
1)	1	3	4	2
2)	2	4	3	1
3)	4	3	2	1
4)	1	2	3	4

८९) भारताने फुटबॉलच्या कोणत्या आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेत सुवर्णपदक जिंकले होते ?

१) १९६४ मर्डेका कप, क्वालालम्पूर	२) १९६२ जकार्ता एशियाड
३) १९७० मर्डेका कप, क्वालालम्पूर	४) १९५१ दिल्ली एशियाड

89) When did India win a gold medal in football in an international tournament last ?

1) 1964 Merdeka Cup, Kualalumpur	2) 1962 Jakarta Asiad
3) 1970 Merdeka Cup, Kualalumpur	4) 1951 Delhi Asiad

९०) यादी-I ला यादी-II शी जुळवा आणि खालील कोड वापरून योग्य उत्तर निवडा :

यादी I (परिभाषा)   **यादी II (खेळ)**

A) बटरफ्लाय	१) बेसबॉल
B) अप्पर कट	२) पोहणे
C) डायमंड	३) गोल्फ
D) बंकर	४) बॉक्सिंग

पर्यायी उत्तरे :

	A	B	C	D
१)	4	3	2	1
२)	3	4	2	1
३)	2	4	1	3
४)	1	2	3	4

90) Match List-I with List-II and select the correct answer using the codes given below :

List I (Terminology)   **List II (Game)**

A) Butterfly	1) Baseball
B) Upper cut	2) Swimming
C) Diamond	3) Golf
D) Bunker	4) Boxing

Answer Options :

	A	B	C	D
1)	4	3	2	1
2)	3	4	2	1
3)	2	4	1	3
4)	1	2	3	4

(८) बुद्धिमत्ता चाचणी

- ९१) संख्या आणि वर्णमालिका, सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण
९२) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
९३) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
९४) बैठक व मांडणी व्यवस्था, नातेसंबंध
९५) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न
९६) संख्याप्रणाली - लसावि, मसावि, वर्गमूळ आणि घनमूळ
९७) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक, सरासरी, संभाव्यता, टक्केवारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण
९८) वेळ आणि अंतर, रेल्वे, बोट आणि जलप्रवाह, काळ आणि काम
९९) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी, साधे आणि चक्रवाढ व्याज
१००) भूमिती - क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती, घड्याळ, कॅलेंडर, वय, दिशानिर्देश, वेन आकृत्यांवरील समस्या

९१) संख्या आणि वर्णमालिका, सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण

- ९१) खालील अल्फा-नंबर मालिकेतील प्रश्नचिन्ह (?) ला तार्किकदृष्ट्या पूर्ण करण्यासाठी कोणते अक्षर-संख्या क्लस्टर बदलेल?
TG61, QJ56, NM52, KP49 ?
१) IR ४७   २) HS ५२   ३) IR ५२   ४) HS ४७
- 91) Which Letter-number cluster will replace the questions mark (?) in the following alpha-number series to make it logically complete ?
TG61, QJ56, NM52, KP49 ?
1) IR47   2) HS52   3) IR52   4) HS47

९२) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे

- ९२) खाली दिलेली विधाने आणि निष्कर्ष काळजीपूर्वक वाचा. विधानांमध्ये दिलेली माहिती सत्य आहे असे गृहीत धरून, जरी ती सामान्यतः ज्ञात तथ्यांशी भिन्न असल्याचे दिसत असले तरी, विधानांमधून दिलेल्या निष्कर्षांपैकी कोणते निष्कर्ष तार्किकदृष्ट्या (चे) अनुसरण करतात ते ठरवा.

विधाने :

मला कंटाळा आला असेल तरच मी सोशल मीडिया वापरतो.
माझ्या मित्राची संगत असताना मला कंटाळा येत नाही.

निष्कर्ष :

I) जर मला कंटाळा आला असेल तर मी माझ्या मित्राची कंपनी शोधतो.
II) माझा मित्र उपस्थित असताना मी सोशल मीडिया वापरत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त निष्कर्ष I अनुसरण करतो   २) फक्त निष्कर्ष II खालीलप्रमाणे आहे
३) दोन्ही निष्कर्ष I आणि II अनुसरण करतात   ४) निष्कर्ष I किंवा II पाळत नाही

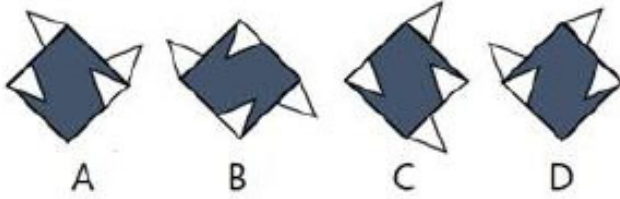

९४) बैठक व मांडणी व्यवस्था, नातेसंबंध

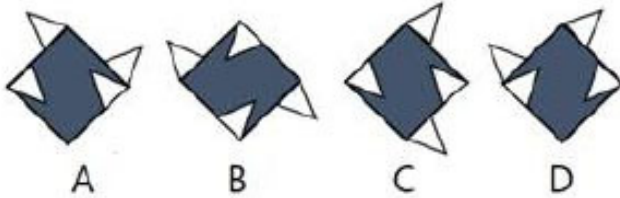
- ९४) P, Q, R, S, T, U, V आणि W नावाचे आठ मित्र एका गोलाकार टेबलाभोवती केंद्राकडे तोंड करून बसले आहेत. R हा S च्या उजवीकडे तिसरा आहे. V हा Q च्या डावीकडे तिसरा आहे. T हा Q च्या उजवीकडे चौथा आहे. U हा V च्या डावीकडे दुसरा आहे. P हा V च्या लगेच उजवीकडे आहे. तर U च्या डावीकडे दुसऱ्या क्रमांकावर कोण आहे ?
- १) T   २) W   ३) S   ४) P
- 94) Eight friends named P, Q, R, S, T, U, V and W are sitting around a circular table facing the centre. R is to third to the right of S. V is third to the left of Q. T is fourth to the right of Q. U is second to the left of V. P is to the immediate right of V. Who is sitting second to the left of U?
- 1) T   2) W   3) S   4) P

९५) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न

- ९५) खालील चार आकृत्यांपैकी तीन विशिष्ट प्रकारे एकसारख्या आहेत आणि एक भिन्न आहे. विषम निवडा.

- १) D   २) C   ३) B   ४) A
- 95) Three of the following four figures are Alike in a certain way and one is different. elect the odd one.

- 1) D   2) C   3) B   4) A

९६) संख्याप्रणाली – लसावि, मसावि, वर्गमूळ आणि घनमूळ

- ९६) ५, ७, २० यांनी विभाज्य असलेला सर्वात लहान पूर्णांक कोणता ?
- १) ३५   २) २००   ३) २८०   ४) १४०
- 96) What is the smallest integer that is multiple of 5, 7 and 20 ?
- 1) 35   2) 200   3) 280   4) 140

९७) सरळरूप, दशांश अपूर्णांक, सरासरी, संभाव्यता, टक्केवारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण

- ९७) जर २०११ मध्ये A शहरामध्ये जमातीची लोकसंख्या ३६ आणि २०२१ मध्ये ६४ असेल तर २०१६ मध्ये A शहरामध्ये जमातीची लोकसंख्या अंदाजे आहे :
- १) ५०   २) ४८   ३) ४६   ४) ५२
- ९७) If the population of a tribe in town A in 2011 is 36 and 64 in 2021, then estimated the population of the tribe in town A in 2016 is :
- 1) 50   2) 48   3) 46   4) 52

९८) वेळ आणि अंतर, रेल्वे, बोट आणि जलप्रवाह, काळ आणि काम

- ९८) 'अ', 'ब' आणि 'क' या तीन पाईपने एक पाण्याची टाकी २० तासात भरते. 'क' ची गती ही 'ब' पेक्षा दुप्पट आहे आणि 'ब' ची गती 'अ' पेक्षा तिप्पट आहे, तर फक्त 'अ' पाईपने ती पाण्याची टाकी किती वेळात भरेल ?
- १) २०० तास   २) २०५ तास   ३) ३५२ तास   ४) ४०० तास
- ९८) A cistern fills in 20 hours by three pipes A, B, C. The pipe C is twice fast as B and B is thrice fast as A. How much time will pipe A alone take to fill the tank ?
- 1) 200 hours   2) 205 hours   3) 352 hours   4) 400 hours

९९) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी, साधे आणि चक्रवाढ व्याज

- ९९) जर रमेशने एका बँकेत २,०००/- दरसाल ६% दराने ५ वर्षासाठी गुंतविल्यास त्यास पाच वर्षांनंतर एकूण किती रक्कम मिळेल ?
- i) साध्या व्याज दराने   ii) वार्षिक चक्रवाढ व्याज दराने
- पर्यायी उत्तरे :
- १) (i) 2,600, (ii) 2,676.45   २) (i) 2,550, (ii) 2,766.54
- ३) (i) 2,800, (ii) 2,345.30   ४) (i) 12,000, (ii) 10,600.00
- ९९) If Raresh invested Rs. 2,000/- in a Bank at 6% p.a. for 5 years. Find out the total amount received by him after 5 years.
- i) At Simple Interest Method.   ii) At Compound Interest Method (Yearly).
- Answer Options :**
- 1) (i) 2,600, (ii) 2,676.45   2) (i) 2,550, (ii) 2,766.54
- 3) (i) 2,800, (ii) 2,345.30   4) (i) 12,000, (ii) 10,600.00

१००) भूमिती – क्षेत्रफळ, घड्याळ, कॅलेंडर, वय, दिशानिर्देश, वेन आकृत्यांवरील समस्या

- १००) जतीन एका उद्यानात नैऋत्य दिशेला उभा आहे. त्यानंतर, तो १३५° घड्याळाच्या विरुद्ध दिशेने वळतो, त्यानंतर ९०° पुन्हा तो घड्याळाच्या विरुद्ध दिशेने वळतो. त्यानंतर, तो २२५° घड्याळाच्या दिशेने वळतो, त्यानंतर आणखी १३५° घड्याळाच्या दिशेने वळतो. मग, तो शेवटी ४५° घड्याळाच्या उलट दिशेने वळतो. तो आता कोणत्या दिशेला आहे ?
- १) उत्तर   २) ईशान्य   ३) आग्नेय   ४) दक्षिण
- 100) Jatin is standing in a park facing southwest. Then, he turns 135° anticlockwise, followed by a 90° anticlockwise turn. After that, he turns 225° clockwise, followed by another turn 135° anticlockwise. Then, he finally turns 45° anticlockwise. Which direction is he facing now?
- 1) North   2) Northeast   3) Southeast   4) South

: उत्तरे :

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग : शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय
तालुका क्रीडा अधिकारी चाळणी परीक्षा नमुना प्रश्नपुस्तिका

(१) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी / ३

१) जागतिक राजकीय घटना

१-३

२) राष्ट्रीय राजकीय घटना

२-३

३) आर्थिक व वित्तीय घटना

३-३

४) वैज्ञानिक घटना

४-४

५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना

५-३

६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना

६-३

७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती

७-१

८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान

८-१

९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना

९-४

१०) सामान्यज्ञान

१०-२

(२) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह / २

११) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे

११-२

१२) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका

१२-४

१३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

१३-४

१४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा, शिक्षण आणि प्रेस

१४-४

१५) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम

१५-३

१६) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय

१६-२

१७) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद

१७-४

१८) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, स्वातंत्र्य चळवळी- स्वदेशी, असहयोग, कायदेभंग, भारत छोडो

१८-३

१९) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा, कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना

१९-३

२०) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

२०-३

(३) भारत व महाराष्ट्र राज्यव्यवस्था

- २१) संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे, प्रस्तावना, ठळक आणि मूलभूत वैशिष्ट्ये, कलमे
२१-१
- २२) मूलभूत हक्क/एफआर, डीपी, एफडी, घटना दुरुस्त्या, आयोग आणि मंडळे
२२-१
- २३) केंद्र-राज्य संबंध, न्यायपालिका
२३-२
- २४) संसद, राज्य विधीमंडळ, राजकीय पक्ष व निवडणुका
२४-१
- २५) केंद्रीय प्रशासकीय यंत्रणा - कार्यकारी, विधिमंडळ
२५-२
- २६) राज्य सरकार आणि प्रशासन - कार्यकारी, विधिमंडळ
२६-२
- २७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती, जिल्हा प्रशासन
२७-४
- २८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास
२८-४
- २९) माहिती अधिकार कायदा - उत्क्रांती, उद्देश, महत्वाची कलमे, दुरुस्त्या व परिशिष्टे
२९-२
- ३०) माहिती अधिकार कायदा - अंमलबजावणी यंत्रणा, माहिती आयोग, आयुक्त, अधिकारी, अपील
३०-३

(४) भारतीय अर्थव्यवस्था व विविध बाबीशी निगडीत मुद्दे

३१) नियोजन यंत्रणा, नीती आयोग, जिल्हा नियोजन समिती

३१-१

३२) राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, वित्तीय धोरणे - कर महसूल

३२-४

३३) कृषी - ग्रामीण विकास आणि सहकार क्षेत्र

३३-४

३४) उद्योग - पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र, विदेशी व्यापार, बँकिंग

३४-४

३५) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम

३५-३

३६) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक यांच्या संदर्भात

३६-२

३७) रोजगार निर्मिती कार्यक्रम, बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

३७-१

३८) गरिबी - संकल्पना, गरिबीचे मोजमाप, दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रम

३८-३

३९) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

३९-४

४०) शिक्षण, आरोग्य, सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रातील वाढ -विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने

४०-१

(५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान

४१) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी - प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी

४१-४

४२) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान

४२-२

४३) आवर्त सारणी - धातू आणि अधातू, रासायनिक अभिक्रिया - आम्ल, क्षार, संयुगे

४३-४

४४) सेंद्रिय रसायनशास्त्र - हायड्रोकार्बन्स, कीटकनाशके, इंधन, वायू, खते

४४-२

४५) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान

४५-३

४६) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी - पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन

४६-२

४७) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, कृषीविज्ञान व वनशास्त्र

४७-१

४८) उपयुक्त आणि हानिकारक वनस्पती - फलोत्पादन आणि फुलशेती

४८-२

४९) मानवी शरीर प्रणाली - चेतासंस्था, रक्ताभिसरण, पचन व उत्सर्जन संस्था, स्नायू व अस्थि

४९-४

५०) आरोग्य आणि रोग - रोगप्रसार व कारक घटक, रोगनिदान, उपचार आणि कार्यक्रम, अन्न आणि पोषण

५०-४

(६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह

५१) सूर्यमाला आणि पृथ्वी-अक्षांश आणि रेखांश, भूकंप आणि ज्वालामुखी, खडक

५१-१

५२) जागतिक विभाग - भौगोलिक वैशिष्ट्ये, हवामान - वातावरण, वारे आणि महासागर प्रवाह

५२-३

५३) जगाचा सामाजिक भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, वंश, भौगोलिक राजकारण, जागतिक स्थाने

५३-२

५४) जगाचा आर्थिक भूगोल - खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, वने आणि पर्यावरण, कृषी

५४-३

५५) भारताचा भौतिक भूगोल- हिमालय, पर्वत, पठार, वाळवंट क्षेत्र, किनारी भाग, बेटे, नद्या व हवामान

५५-३

५६) भारताचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

५६-४

५७) भारताचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वने, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार

५७-२

५८) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल - सह्याद्री, नद्या आणि धरणे, खडक, माती, पीके, वने व वनस्पती

५८-१

५९) महाराष्ट्राचा सामाजिक व राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, स्थलांतर, जिल्ह्यांची निर्मिती व सीमारेषा

५९-१

६०) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल - कृषी, वनस्पती, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार

६०-२

(७) क्रीडा क्षेत्राविषयक माहिती

६१-४	६२-२	६३-३	६४-१	६५-१	६६-१	६७-२	६८-२	६९-१	७०-२
७१-२	७२-३	७३-३	७४-२	७५-१	७६-१	७७-२	७८-२	७९-२	८०-१
८१-४	८२-२	८३-२	८४-४	८५-१	८६-३	८७-४	८८-१	८९-२	९०-३

(८) बुद्धिमत्ता चाचणी

९१) संख्या आणि वर्णमालिका, सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण

९१-४

९२) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे

९२-२

९३) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष

९३-३

९४) बैठक व मांडणी व्यवस्था, नातेसंबंध

९४-२

९५) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न

९५-३

९६) संख्याप्रणाली - लसावि, मसावि, वर्गमूळ आणि घनमूळ

९६-४

९७) सरळरूप, दशांश अपूर्णांक, सरासरी, संभाव्यता, टक्केवारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण

९७-२

९८) वेळ आणि अंतर, रेल्वे, बोट आणि जलप्रवाह, काळ आणि काम

९८-१

९९) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी, साधे आणि चक्रवाढ व्याज

९९-१

१००) भूमिती - क्षेत्रफळ, घड्याळ, कॅलेंडर, वय, दिशानिर्देश, वेन आकृत्यांवरील समस्या

१००-२